

הישיבה השש-מאות-וחמש של הכנסת השניה

יום שני, ט"ז סיון תשט"ו (6 יוני 1955)

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 16.05

א. שאילתות ותשובות

מעשי מלא והתמסרות במלחמת השחרור בעד עמנו וארצנו — ושכח לרגע את כבוד האומה ויצא בסומכי במזמורים ולא בקינה ביום האבל הלאומי, כנהוג אצל כל עמי חבל ?

(ה) האם אין אדוני השר חושב שכזה גרמו לחילול כבוד האומה והמדינה ?

(ו) האם ימצא כבוד השר לנחון נקוט בכל האמצעים של הוכחה לאחראים לשמתה זו ביום אבל לאומי קשה, כדי שמקרים מעציבים כאלה לא יחזרו עוד?

שר-החינוך והתרבות ב. דינור :

(א) הידיעה על התאריך היא נכונה.

(ב) בקביעת "יום הסטודנט" טיפלו גם הנהלת האוניברסיטה וגם הסתדרות הסטודנטים. ייתכן שהסיבה שמסדרי היום לא השגיחו שיום זה הוא יום נפילת העיר העתיקה, נעוצה בכך שהתגיגה נקבעה לפי התאריך הכללי.

גם האוניברסיטה וגם הסתדרות הסטודנטים הביעו את צערם על המקרה.

ד"ר (ה) אין אני גורס שיש יסוד להסקת מסקנות מרחיקות לכת ממקרה מצער זה, כשם שעשה השואל הנכבד.

3. ק י ו ם א ס י ם ה ש ל מ ם א י
כ ב י ת - ה ס פ ר ב נ ו ו ה - נ א מ ן

תבר-הכנסת ח. רובין שאל את שר-החינוך והתרבות ביום כ"ז באייר תשט"ו (19 במאי 1955) :

(1) האם יש רשות למנהל בתי-ספר ממלכתיים להעמיד חדרים או אולמות של בתי-ספר ממלכתיים לרשות מפלגה מסוימת ולרשותה בלבד?

(2) האם ידוע לכבודו כי בבית-הספר הממלכתי בנווה-נאמן (הדרירמתיים) התקיימו ומתקיימות אסיפות של מסא"י, אך מנהל בית-הספר סירב לאפשר עריכת אסיפה של מפלגה אחרת באותו בית-ספר ?

(3) האם יש הוראות מחייבות בענין זה מצד משרד כבודו ? אם כן — מה הן ? אם לאו — האם מוכן כבודו להוציא מיד הוראות כאלו, שיבטיחו נוהג אחיד בכל הארץ בכיוון של איסור עריכת אסיפות מפלגתיות או פוליטיות בבתי-הספר הממלכתיים?

(4) כיצד חושב כבודו להגיב על "הפעולה החינוכית" של מנהל בית-הספר הממלכתי בנווה-נאמן, כמתואר בשאלה מס' 2 דלעיל ?

שר-החינוך והתרבות ב. דינור :

(1) אין רשות למנהל מוסדות חינוך הממלכתי להעמיד חדרים או אולמות לשימוש של מפלגות. הבעלות החוקית

היו"ר י. שפרינצק :

הנני מתכבד לפתוח את הישיבה השש-מאות-וחמש של הכנסת.

בראשונה נשמע שאילתות ותשובות.

1. א ס פ ק ת ר י ה ו ט ו צ י ו ד ל ב ת י - ה ס פ ר
כ י ש ו ב י ה ע ו ל י ם

חברת-הכנסת א. רויאל-נאור שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ד באייר תשט"ו (16 במאי 1955) :

אודה לכבודו אם יואיל להשיבני מי אחראי לכך שבמושב שבי עולים הקולטים עליה אין מספקים ריהוט וציוד לתלמידים החדשים, בטענה שאין תקציב לכך, או שהתקן כבר מלא?

מי אחראי לכך שלא הועברו כספים מסעפים שבהם נשאר עודף ניכר, לטעיף מיוחד שתפקידו לספק ריהוט וציוד כנ"ל לילדי עולים במושבי עולים ובישובים המוגדרים כנחשלים?

שר-החינוך והתרבות ב. דינור :

סיפקנו רהיטים וציוד ליישובי העולים במשך כל שנת הלימודים תשט"ו.

בחודש מארס — חודש לפני גמר שנת התקציב 1954/55, נפסקה האספקה של הריהוט בגלל קשיים תקציביים.

עתה הוזמנו רהיטים חדשים והאספקה תחודש בקרוב.

2. ק י ו ם " י ו ם ה ס ט ו ד נ ט " ב י ו ם נ פ י ל ת
ה ע י ר ה ע ת י ק ה

תבר-הכנסת מ. נורוק שאל את שר-החינוך והתרבות ביום כ"ד באייר תשט"ו (16 במאי 1955) :

(א) האם ידוע לאדוני השר, כי ביום נפילת העיר העתיקה לפני שבע שנים, ביום התיחדות עם ירושלים העתיקה, הא"ב בלה מבלי בניה, בירתנו הנצחית, נשמתה ולבה של האומה — ביום רביעי, י"ט באייר, יצאו משתתפי "יום הסטודנט" בצהלה ורינה, בקול ששון וקול שמחה, בתופים ובמחולות ובשעשועים שונים בחכנית, "עדלאידע של פורים" בחוצות ירושלים דווקא ?

(ב) האם אין כבוד השר מוצא שהם מילאו שחוק פיהם ולשונם רינה דווקא ביום שבאו גויים בנחלתנו וטימאו את מקומות קדשנו, ושמו גם מחסום לדרכנו לכותל כתלינו — הכותל המערבי, למערת המכסלה, לקבר רחל אמנו ולהר הזיתים, מקום מנותחם של שרי האומה, קדושים וצדיקים יסודי עולם ?

(ג) האם אין אדוני השר סבור שבעלי השמחה לא זכרו אפילו את גירושם מהיכל המדע על הר הצופים?

(ד) האם אין לבו של כבוד השר כואב על הנוער שלנו, המחונן, ברוך השם, בשאיפות אידיאליות טהורות ושהראה

להתארגן באיגוד מקצועי להגנת זכויותיהם המקצועיות, שה' דבר אינו מותר במשטרה.

אבקש לענות לי מבמת הכנסת, מהו היסוד החוקי לאיסור לגבי עובדי המדינה האלה להתארגן להגנת זכויותיהם המקצועיות לכלל שאר העובדים במדינה?

שר-המשטרה ב. ש. שיטריה:

לא ידוע לי על כל פניה של שוטרים אשר רצו להתארגן באיגוד מקצועי.

ממילא אין לי מה לענות על החלק השני של השאלה.

6. הקצבת הסעד למר דוד נגי

חבר-הכנסת א. ברמן שאל את שר-הסעד ביום ט' באדר תשט"ו (3 במאס 1955):

תושב מעברת אונו, דוד נגי, בעל משפחה בת שמונה נפשות, (הגדול מבין הילדים הוא בן תשע) — נתמך על-ידי משרד-הסעד תמיכה כספית ועומה בסך 35 ל"י לחודש.

ברם, בשלושת החודשים האחרונים לא קיבלה המשפחה כל תמיכה שהיא — בני המשפחה מופקדים לרעב ממש וביני תיים גולד למשפחה עוד ילד.

פניותיו המוצדקות של דוד נגי ללשכת הסעד במקום נשאר ללא תשובה.

אי זואת ברצוני לשאול את כבוד השר: האם מוכן כבודו להורות לחדש מיד ולהגדיל את ההקצבה למשפחת נגי ולמנוע חרפת רעב מבני המשפחה.

שר-הסעד מ. שפירא:

משפחת נגי עברה למעברת כפר-אונו בשנת 1951, ומאז מסייעת לשכת הסעד במקום למשפחה בכלכלה, בשירותי הבריאות, חינוך, הלבשה, הנעלה וכיוצא באלה.

הנ"ל מועמד לקבל רשיון לפתיחת חנות מכולת במקום, הלשכה מטפלת בסידור כל העניינים הטכניים והכספיים הכרוכים בזה.

אין כל יסוד לטענתו של מר נגי על הפסקת התמיכה. בתאריך 4 באפריל 1955 קיבל הקצבה כספית של חודשים בתוספת העניקה לחג.

7. עזרה סוציאלית למשפחת

מר לוי פליקס

חבר-הכנסת א. ברמן שאל את שר-הסעד ביום ט' באדר תשט"ו (3 במאס 1955):

לוי פליקס, תושב יפו הנמצא כארץ זה עשרים-ושש שנה, חולה, קיבל בזמנו רשיון להחזקת מזון על שפתיים, מאחורי בית-הסוהר ביפו בשטח ההיסטורית. המקום שומם ולא איפשר את פרנסת משפחתו.

פניותיו למוסדות שונים, ביניהם המחלקה לעזרה סוציאלית ביפו, היו ללא תועלת.

אי זואת ברצוני לשאול את כבוד השר.

האם מוכן הוא להורות למוסדות המוסמכים להיחלץ לעזרת התושב לוי פליקס?

שר-הסעד מ. שפירא:

משפחת מר לוי פליקס, נמצאת בטיפול המחלקה לעבודה סוציאלית בעיריית תל-אביב, משנת 1952. כל הנסיונות לשקם את המשפחה עד עתה עלו בתוהו, בגלל מצבו הנפשי והתנהגותו של ראש המשפחה מר לוי פליקס. המחלקה הסוציאלית בעיריית תל-אביב מוכנה גם עתה לשקם את המשפחה ומבררת את האפשרויות לכך.

על המבנים של בתי-הספר היא בידי רשויות החינוך המקומיות, וגם להן אסור להעמיד את בתי-הספר לרשות פעולות פוליטיות.

2) על קיום אסיפה של מפא"י בבית-הספר בנוה-נאמן (הדר רמתיים) נודע לי מתלונה שהגיש סניף מפלגת הפועלים המאוחדת במקום. מנהל בית-הספר התנצל לפנינו בכתב, כי הוטעה על-ידי מבקשי האולם. קבוצת הורים שילדיהם לומדים בבית-הספר ביקשו להתאסף כאחד החדרים לזון בענייני הש"כונה, ובהתחשב במצב שאין בנין ציבורי שכונה — ניתנה הרשות, וכשנודע לה, לאחר מכן, כי דנו באסיפה בעניינים מפלגתיים, ניתנה הוראה מפורשת כי לא תיערכנה עוד בכתלי בית-הספר כל אסיפות שאינן נוגעות באופן ישיר לבית-הספר.

3) הוראות מתאימות נשלחו מטעם משרדי למנהלי מוסדות החינוך הממלכתי. הוראות מתאימות נשלחו גם לרשויות החינוך המקומיות, על דעת משרדי וגם על דעת משרד הפנים שהרשויות המקומיות כפופות לו.

4) מאחר שמנהל בית-הספר התנצל לפנינו, אין מקום לתגובה נוספת מצד משרדי.

היו"ר י. שפרינצק:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת רובין.

חנן רובין (מפ"ם):

ברצוני לשאול אם אין סכנה שלהבא תהיינה הטעיות נוספות בסידור אסיפות מפלגת פועלי ארץ-ישראל בבתי-ספר.

שר-החינוך-היהודי התרבות ב. דינור:

נתתי הוראה לא לאפשר את זה.

4. מעצר שני לקוחות במשרדו של עורך-דין ג. צירניק בחיפה

חבר-הכנסת י. ברייהודה שאל את שר-המשטרה ביום ד' באייר תשט"ו (26 באפריל 1955):

1) הנכונה היריעה שפורסמה בעתונות, כי משטרת חיפה אסרה במשרדו של עורך-דין ג. צירניק את נאגיי אחמד חאמזי ואזרח שני, שהיה עמו, והיא חקרה אותם לתוכן שיחותיו עם עורך-דינו, סכום שכר הטרחה שהוא מקבל וכ' יוצא בזה?

2) אם התשובה היא חיובית — האם היה זה בעקב פתיחת תיק באותו ענין גם נגד עורך-דין צירניק הנ"ל?

3) אם לא — האם מותר למשטרה, כשהיא לא מנהלת חקירה באותו הענין גם נגד עורך-דין, לתבוע עדות על תוכן השיחות בין הנאשם ועורך-דינו?

שר-המשטרה ב. ש. שיטריה:

א) נכון שמשטרת חיפה עצרה את נאגיי אחמד חאמזי ואזרח שני בחדר ההמתנה של עורך-דין צירניק.

לא נכון כי הם נחקרו לתוכן שיחותיהם עם עורך-דין או לגבי שכר הטרחה שהוא מקבל.

ב) אין תיק נגד עורך-דין צירניק.

ג) זוהי בעיה של אתיקה, ולדעתי רק במקרים חמורים מותר הדבר.

5. זכותם של שוטרים ליהת ארגון באיגוד מקצועי

חבר-הכנסת י. ברייהודה שאל את שר-המשטרה ביום כ"ה באייר תשט"ו (17 במאי 1955):

נמסר לי שמשורך או מטה-המשטרה ענו לשוטרים שרצו

ב. חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון), תשט"ו — 1955 *

(קריאה ראשונה)

כלי של הנכים, ובכוח התקנות המיוחדות שנעשו למטרה זו לפי חוק הנכים, סודרו מספר רב של נכים בעבודות מתאימות; רבים קיבלו לשם כך הכשרה מקצועית מיוחדת; חלק מהם שוקם במפעלים עצמאיים; רבים גם בחקלאות, או הקימו לעצמם בתי-מלאכה, או נקלטו בקואופראטיבים שונים.

התיקונים המוצעים עכשיו לכנסת נוגעים בעיקר לתגמול לים שנכים מקבלים לפי החוק משנת תש"ט. לפי החוק הקיים חלקו הנכים לשני סוגים: סוג אחד של נכים מקבל רק הע"נקה שלפי הגדרת החוק הוא תשלום חדר-פעמי; אם הנכות היתה לא פחותה מ-10% ולא גבוהה יותר מ-40%. התשלום החדר-פעמי היה לפי החוק 10 ל"י לכל אחוז של נכות, וכה אשר דרגת נכותו איננה פחותה מ-40% אך איננה מגיעה ל-50%, היה מקבל תשלום חדר-פעמי של 14 לירות על כל אחוז של נכות, מכאן ולהבא היה מקבל תגמולים חדשיים.

בענין זה מוצעים שני תיקונים יסודיים. ראשית כל אנו מציעים עכשיו, להפחית אחוז הנכות המזכה בתגמול חודשי, מ-49% ל-35%. כלומר, נכה שהגיע לדרגת נכות של 35% יהיה זכאי לתגמול חודשי.

ההעניקה החדר-פעמית היא מוגדלת לפי ההצעה החדשה. אם אומר הפרומולה, לפיה שולמה עד כה, אולי רבים לא יתפסו מובנה, כפי שאני לא תפסתי ודבר-עד שחברי העוסקים בזאת, וכיניהם גם עורך-דין, הסבירו לי זאת בארית. ההצעה נקה היא בשיעור מחצית השכר הקובע, כשהשכר הקובע מוגדר בחוק כשני-שלישים ממשכורת פקיד בדרגה 15 — כשהוא מחולק למספר אחוזי הנכות ומוכפל ב-36. אני רואה לפי מראה פניו של חברי חבר-הכנסת הררי, שלא תפס, ואם הוא לא תפס, אני מסופק אם מישוה תפס. אולם בהמשך דברי יבין כל אחד, כי סוף-סוף מצאנו פורמולה יותר פשוטה ויותר מובנת. נכה שיש לו נכות 10% למשל, יקבל סכום של 46 לירות, שהוא מחצית השכר הקובע; השכר הקובע הוא שני שלישים ממשכורת פקיד בדרגה 15, ומחציתו היא כמובן שליש אותה משכורת. שליש זה יחולק בעשר ויוכפל בשלו"ש שים-יש, התוצאה היא משהו למעלה מ-165 לירות כתשלום חדר-פעמי.

כאמור, אנו מציעים להקטין אחוז הנכות המזכה לתגמול חודשי. נכה בשיעור 35% — 49% ועד בכלל לא יקבל עוד העניקה החדר-פעמית כמקודם, אלא יקבל תגמול חודשי. הפעם תהיה הפורמולה פשוטה יותר, ואני מקווה שחברי-הכנסת יבינו אותה, כפי שסיבתר ממראה פניהם. הנכים יקבלו תגמול חודשי בשיעור חלק המאה ממחצית השכר הקובע. כלומר, על כל אחוז נכות יקבל הנכה החלק המאה משליש משכורת הפקיד בדרגה 15. אם נכותו מגיעה ל-49%, הוא יקבל 49% משליש משכורת פקיד.

נכו שאתו נכותו הוא בין 50% ל-100%, מקבל על כל אחוז נכות חלק המאה, לא משלש, אלא משני-שלישים של אותו פקיד. כלומר, על כל אחוז של נכות יקבל פיי-שניים מאשר מקבל נכה שנכותו אינה מגיעה ל-50%.

תיקון שני הוא ביטול ההפחתות. לפי החוק הקיים היו מנכים מן התגמולים החדשיים של הנכה הכנסותיו ממקורות אחרים (מעבודה, משק וכו'), אם הכנסות אלו עלו על סכום מסויים. הצעתנו באה לבטל לגמרי הפחתה זו. הנכה הזכאי

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף כ"ט בסדר-היום: חוק הנכים (תגמול לים ושיקום) (תיקון). רשות-הדיבור לשר-הבטחון.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון:

אדוני היושב-ראש, חברי-הכנסת, אני מתכבד להגיש לכם תיקונים אחדים לחוק הנכים משנת תש"ט. תיקונים אלה באים לקיים בטחה שנתן שר-הבטחון הקודם לארגון הנכים, אשר דרשו לתקן את החוק לאור השינויים שחלו במציאות ואשר הורידו ערך התגמולים, וגם לאחר שנתגלו תוך כדי ביצוע כמה ליקויים בחוק.

ועדה מיוחדת בדקה ההצעות והתביעות של הנכים, והי מסקנות שלה אני מתכבד להגיש הפעם לפניכם, ואעמוד בקי-צור על התיקונים העיקריים.

אני רוצה לצייין קודם-כל בסיפוק רב, כי גם הנוער הישראלי מילא באמונה, במסירות ובגבורה חובתו למולדת ביום פקודה, במלחמת-הקוממיות, — וגם המדינה מילאה במלוא יכולתה חובתה ללוחמה ומגינה. רבבות החיילים במלחמת-הקוממיות סודרו בזמן קצר לאחר השתחררותם מהצבא כע"בודה ובמשק, ושובצו באחרים מועילים בחיי המדינה, אם כי אותם זמן עמדו בפני רום אדיר של עליה המונית.

המדינה מילאה באופן מיוחד חובתה לכל אלה שנגפנו בגופם במלחמת-הקוממיות. מובן, שהיו וישנם דברים שאין ביכולת המדינה לעשותם: כשם שהמדינה לא יכלה להחזיר לאמהות ולאבות השכולים בניהם היקרים שנפלו בקרב — כך אין ביכולתה של המדינה להחזיר לנכים איברייהם הקטרי עים והנפגעים. אולם נדמה לי שלא אגזים אם אומר, שהמדינה עשתה כל המאמצים האפשריים לתקן מה שניתן לתקן בידי אדם ולשקם מה שניתן לשיקום, באמצעים כלכליים, בחיי הנכים מלחמת-השחרור.

מחלקת השיקום טיפלה בלמעלה מ-5200 נכים. הטיפול העיקרי היה: עזרה רפואית, שיקון לנכים, שיקום כלכלי ותגמולים. שישל זה עולה עד עכשיו למדינה בסכום של קרוב לששה-עשר מיליון ל"י. הטיפול הרפואי נעשה בנאמנות רבה על-ידי טובי הרופאים בארץ, והובאו גם מומחים מפורסמים מחוץ-לארץ שאנו חייבים להם רבה תודה, כגון ד"ר מאיר, ד"ר פן, ד"ר אברמסון ואחרים. וכל מה שהמדע הרפואי יכול לעשות — נעשה במרצתו ובאהבה. היו גם נכים שהיה צריך לשלוח אותם לשם ריפוי לחוץ-לארץ, אך מספרם לא היה גדול.

מחצין לנכים שניתן להם דיור ושיכון — בעזרת המחלקה לשיכון עצמאי, עזרה המחלקה לרבים מהנכים להשיג דיור מתאים. עזרה מיוחדת ונדובה ניתנה למספר משותקים, אשר לאשרנו לא היה מספרם גדול. אבל הם היו הנפגעים הקשים ביותר, כי לרגל פגיעה בחוט השרדה נעשו משותקים. הוגשה להם עזרה מלאה בשיכון, בנו בשבילים בתים מיוחדים לצרכי כל אחד ואחד; נמסרו להם מכוניות ומלחה למען יוכלו להתנועע באופן חפשי, ניתנו תשלומים חדשים מיוחדים להחזקת המכוניות, ונעשו כל הסידורים המתאימים שיוכלו לחזור, עד כמה שאפשר במצבם, לחיי עבודה ומשק, וגם לחיי משפחה. העזרה הממוצעת שניתנה למשותקים עלתה למדינה בערך כ-40,000 ל"י לכל אחד. הושקעו מאמצים רבים בשיקום הכל-

חדר לעומקה של סוגיה זו — קובעים את השכר הקובע לגבי נכה כבסיס שני שלישים של המשכורת האחרונה, של משכורת בדרגה 15, כפי שאומרים היא משכורת של חניכים ושל נצי רימס. אינני חושב שזה צודק ושה לכבוד העניין, להצמיד את המשכורת הקבועה לדרגה זו. אני חושב שהבית יסכים גם בעניין זה מבחינת ארגון נכי מלחמת השחרור, שיש להעמיד בסיס זה על דרגה יותר גבוהה. נאמר על משכורת דרגה 13.

אני חושב שיש בהצעת החוק פיצול מוגזם של סוגי הנכים, שיכול לגרום עולל. ההבדלים שישנם ביחס לכוסר העי כודה של סוגי נכים שונים אינם כל-כך גדולים, כפי שזה בא לידי ביטוי בפיצול מוגזם זה.

אני סבור שאין בחוק זה תשובה מספיקה על בעיית הנכה, שאינו מסוגל לעבודה או שאין לו עבודה. שר-הבטחון הציע כאן לקבוע דרגה 13. אני מקווה שהוועדה לא תקבל את דעתו של שר-הבטחון, והכנסת תקבע דרגה גבוהה יותר ומתאימה לאפשרות קיומו של הנכה.

ברצוני ללכת בדרכו של שר-הבטחון בקריאה ראשונה זו. מחובתנו לצמצם בדיונים כדי לאפשר דיונים מדוקדקים בוועדה ולהביא הצעות לכנסת. אני מקווה שוועדת-העבודה תעמוד בקשר הדוק בדיוניה עם ארגון נכי מלחמת השחרור ועם ארגון מתנדבי הישוב, המייצג את אנשי הבריגאדה.

אך אני סבור שיש לשתף בדיון זה עוד ארגון אחד, שאולי לא במקרה לא הזכיר אותו שר-הבטחון ולא גילה יזמה לגביו, גם כאשר בשעתו קיבלה הכנסת חוק המחייב תמיכה בנכי המלחמה נגד הנאצים, ובשעתו אף החליטה הכנסת לחייב את שר-הבטחון לטפל בחוק זה. אחרי-כך קרה מה שקרה, היתה איוו התפתחות משונה, ושר-הבטחון אינו מטפל בביצוע חוק זה, אבל החוק הזה קיים והתחייבות העם לגבי הנכים האלה קיימת.

אני חושב שזה יהיה לכבוד הכנסת הזאת אם לסיום עבודתה התחיקתית תפתור את השאלה בהיקפה המלא, ותנהג בעניין זה לפי העקרונות של אחרות היסטוריות בין מלחמת העצמאות של העם היהודי, כשהוא כונן את מדינתו, לבין מלחמת היהודים נגד האויב הנאצי. האחדות הזאת היא לא רק שאלה של עבר, היא טומנת בתוכה צוים גם לגבי ההווה וגם לגבי העתיד. אני סבור שזה יהיה לכבוד הבית, ויהיה צודק ביחס לציבור הנכים, אם הכנסת תפתור שאלה זו בהיקפה המלא ובאותם הקווים שציינתם בקריאה ראשונה זו רק באופן כללי ביותר.

הרצל ברגר (מפא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני סבור שכל חברי הבית יצטרפו להבעת הסיפוק על כך, שתיוקן חוק זה הובא עוד לכנסת הזאת ואני מקווה שיגיע לאישור לפני שתסיים הכנסת את תקופת כהונתה.

נראה לי כי בחוק הזה חלו כמה שיפורים יסודיים לעומת המצב הקיים עד עתה. במיוחד יש לקבל בכרחה את ביטול שיטת ההפחתות, מאחר שבשנות קיום החוק נתברר, כי היא גורמת שורה שלמה של תקלות.

יש נקודה אחת בחוק הזה שאולי אפשר לחלוק עליה מבחינה כללית, וזו ההצמדה של גובה התגמולים לדרגה מסויימת של עובדי המדינה. בדרך כלל, הצמדה של תשלומים שונים במדינה ושל משכורות במסודות ציבוריים שונים לדרגת משכורת של עובדי המדינה עלולה לשלול את הגמישות הנחוצה בקביעת דרגות משכורת של עובדי המדינה או בשינוייה, בגלל הידיעה כי כל שינוי בדרגת המשכורת של עובדי

לתגמול חדשי יקבלו בכל התנאים, גם אם הוא משתכר מעבודה או ממקורות אחרים. נתברר, שההפחתה גורמת לעתים קרובות לאי-רצון מצד הנכים להשיג הכנסות נוספות. הנכה רואה שלא כדאי לו לעמול כדי להשיג עבודה נוספת אם מפחיתים הכנסה זו, ויעדידו כך אין הוא מתקדם בעבודה. ראינו שביצוע ההפחתה, מוליד אצל נכים רבים רגש של קיפוח. לכן אנו מציעים עכשיו שלא תחול כל הפחתה בחשולם, גם אם תעלה הכנסת הנכה ממקורות אחרים כמה שתעלה.

אנו מציעים תיקון נוסף: — נכה שאינו מסוגל לשום עבודה (ולצערו ישנם נכים שגם ברצון הטוב ביותר אינם יכולים לעשות שום עבודה) יקבל שכר של פקיד בדרגה 13, ולא בדרגה 15; הוא יקבל משכורת מלאה, ולא שני-שלישי המשכורת. כן אנו מציעים, שנכה המסוגל לעבודה, אך בפועל אין לו עבודה, יקבל נוסף לתגמולים החודשיים המגיעים לו לפי החוק בהתאם לאחוז נכותו, תוספת מיוחדת של שליש משכורתו של פקיד בדרגה 15.

התגמול יהיה צמוד למשכורת הפקידים, כלומר, במידה ישעלה שכר הפקיד עומדים שונים, יעלה באופן אבטומטי גם התגמול שמקבלים הנכים. תגמול זה לא יהיה עוד קבוע ועוד מז, כפי שהיה בהחאם לחוק משנת תש"ט.

לכסוף רוצה אני לומר, שהתגמול שיקבל נכה לפי משכורתו של פקיד בדרגה 15, הוא למעשה גבוה יותר משכרו של אותו פקיד, באשר לפי החוק אין מנכים מן הנכה מס הכנסה. באופן זה, נכה המקבל משכורת של פקיד בדרגה 15, מקבל למעשה מה שמקבל פקיד בדרגה 13. כמ"כ, נכה שיקבל לפי הצעה זו משכורת בהתאם למשכורתו של פקיד בדרגה 13, יקבל למעשה משכורת של פקיד בדרגה גבוהה יותר.

יש בחוק זה עוד כמה הצעות לשיפורים טכניים, שהחברים בוועדה יעמדו עליהם. הם באו לסלק כמה ליקויים טכניים שנתגלו בחוק תוך כדי ביצועו.

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת-העבודה לדיון ולהחליטה מהירה עוד בכנסת-השניה.

יעקב ריפתי (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי-כנסת נכבדים, בראשית דברי רוצה אני לשבח את נשיאות הבית על שהעלתה לדיון את הצעת חוק הנכים מיד לאחר שההצעה נתקבלה על-ידי הממשלה. אני חושב שכל חברי-הכנסת צריכים להיות מעוניינים שתוק זה יתקבל עוד לפני סיום עבודת הכנסת — אם כי איני אומר שיש לקבלו דוקא בצורה בה הוצע על-ידי הממשלה; אני מקווה שהבית יתקן את החוק בכמה עניינים חיוניים. כן אני מקווה שגם חברי בוועדת-העבודה יסכימו אתי שיש לתת לחוק זה זכות קיומה בעבודת התחיקה המסועפת המוסלת עדיין על ועדת-העבודה.

איני רוצה ברגע זה להעריך חוק זה על כל פרטיו. אני רוצה רק לומר מה הוא הרושם הכללי שלי. אין ספק שיש לברך את הצעת הממשלה בדבר ביטול שיטת ההפחתות, שהכבידה מאד על ציבור הנכים, וכפי שהסביר שר-הבטחון, גרמה לתקלות שונות ומיותרות.

לעומת זה יש כמה דברים בלתי-ברורים בהצעת הממשלה, וברצוני להסב תשומת-לב הבית לסעיפים אלה עוד לפני שנעבור לדיון מדוקדק בחוק בוועדה.

קודם-כל ישנה שאלה: מהו השכר הקובע? מהי המשכורת הקובעת? לפי הצעת הממשלה — אינני יודע אם שר-הבטחון בעצמו, אם כי כפי שסיפר לבית קיבל הסבר ארוך וממושך,

אלות המובעות בכנסת הזאת לגבי מה שיהיה בכנסת באת, הרשוני להביע את המשאלה, שאחד הדברים הראשונים שחוק שה הכנסת הבאה, יהיה להכניס תיקונים מתאימים בחוק נכי המלחמה בנאצים, כך שההבדלים בזכויות הנכים לא יהיו גדולים יותר מכפי שמחייבת המציאות.

שלום זיסמן (הציונים הכלליים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראוייה הממשלה וראוי שר-הבטחון לברכה מיוחדת על הגשת התיקון לחוק הזה דוקא כשאנו עומדים חודש לפני פגרת הכנסת. דומני שכל אחד יסכים, שבתוך ערפל הבחירות המצטבר בשמי הארץ זוהי בוודאי קר-אור קטנה מעודדת, שכל חברי-הבית יכולים להת-לכד מסביב לתיקון שחושבים אותו למצדק ביותר.

ענין הצבא והבטחון שימש תמיד לכולנו מקור התלכדות ועידוד, ועל אחת כמה וכמה כשמדובר בחוק המספל באלה אשר שילמו את המחיר הגדול ביותר במלחמתנו למען העני-ינים המשותפים שלנו.

יש בחוק זה כמה סעיפים שברצוני להתעכב עליהם, ושבוועדה עוד יזכר על כך ביתר פירוט. ארגון הנכים פנה בתזכיר לחברי-הכנסת המטפלים בחוק זה והפנה את תשומת-לבנו לכך, שאנו מתחילים במתן העניקה מדרגת נכות של 35%, ודמי נכות קבענו מ-35% עד 50% ותגמולים חדשיים מ-50% ומעלה. הם מבקשים שהתגמולים ייקבעו מ-10% ולא מ-35%. וכל אחד מאתנו יודע שיש מגבלות רציניות לאוצר שלנו, אולם כשאנו מעיינים במצב הנכים בארצות אחרות, נשאלת השאלה: מדוע קבענו 35% בעוד שבארצות-הברית נקבע 10% ובבריטניה הגדולה 20%? כדאי שנקבל תשובה על שאלה זו.

כן יש להפנות את תשומת-לב הבית לסעיף, האומר שנכה יכול להגיש בקשה תוך ששה חדשים מיום שחרורו מהצבא. נדמה לי שכאן התמזנו במקצת יתר על המידה. החוק מכיר בנכה כתוצאה מפעולה קריטי או מחבלה, או כתוצאה ממת-לה או החמרת מחלה בצבא. אם התפתחות המחלה התגלתה לאחר ששה חדשים מיום שחרורו, יפסיד את התגמולים שר-שיא להם מיום שחרורו. כדאי להתעכב גם על נקודה זו.

שר-הבטחון בתחילת דבריו נתן לנו סקירה על זכויות הנכים שלנו, ויש לברך אותו על כך, כי נעשה דברים גדולים ויפים, וזוהי חובת כלנו כלפי הנכים. יש שורה של דברים שכדאי לתת להם פרסום, כגון התקנות להעסקת הנכים שהם דבר מיוחד במינו אצלנו, הטיפול הרפואי, השיקום, ההנחות במסגרת-הכנסה, במסי עירייה ובמס. לכל הדברים האלה יש ערך חינוכי גדול וכדאי לתת לכך פרסום.

שר-הבטחון הזכיר כמה רופאים, וארשה לעצמי לצרף שני שמות לרשימה המכובדת של אלה המטפלים בענין כל-כך חשוב: אב קלי מוואשינגטון ופיליפ קלוצניק משיקאגו, שני יהודים יקרים אשר תרמו תרומה ניכרת להקלת סבלם של הנכים.

ביחס למתנדבי מלחמת-העולם השניה, החוק אינו קובע להם כל תשלום, כל העניקה, כל דמי נכות וכל תגמול. החוק מעמיד אותם ברמה שווה לנכים לפי חוק זה, פרט לסעיפים הכספיים. אני הייתי מסתניג וקובע שויון בכל לגבי נכי מלחמת העולם השניה שנשלחו עליידי המוסדות. כלומר אנשי הבריגדה והיחידות העבריות. אם אדם כזה לקח בנכות באחוז מסויים, מדוע לא יקבל ממדינתנו אשר קמה הודות להתנייתו אותו התגמול או העניקה אשר מקבל חברו שלחם במלחמת השחרור? אני יודע שאנשים אשר לחמו במלחמת העולם השניה מקבלים בדרך כלל תגמולים מבריטניה, אבל יש פער

המדינה יגרור שינויים אבטומאטיים בתשלומים שונים במדינה. אף-על-פי-כן, אני סבור שבמקרה זה נעשתה ההצמדה בצדק, כי כך נקבע מודד אובייקטיבי לשינוי גובה התגמולים עם השינויים במצב הכלכלי, במדד המחירים וכו'. ומוציא את הצורך בחקיקה בכל מקרה של שינוי בדרגות.

אך שאלה אחת טענה בירור בוועדה. שמעתי טענה מפי נציגי ארגון נכי מלחמת השחרור, כאילו הדרגות המוצעות עכשיו עלולות להביא לידי כך שבדרגות מסוימות, דווקא באחוזי הנכות הגבוהים, יופחתו התגמולים לעומת גובה התשלומים עד תחת. זה דבר שצריך לברר בוועדה, ואם באמת עלולה לחול הפחתה לעומת המצב הקיים, בטוחני, כי הכנסת לא תקבל זאת. בטוחני, כי הכנסת לא תסכים, שתיקון בגובה התגמולים באחוז נכות אחד יגרום לכך שנכה אחר יקבל עכשיו פחות משהיה מקבל אילו לא בא תיקון זה.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון:
להיפך.

הרצל ברגר (מפא"י):

לכן אני אומר שצריך לברר זאת, מכיוון שקיימת טענה כזאת. גם לי נראה שהטענה אינה נכונה, אך אם ישנה צריך לבררה.

כאשר אנו דנים בחוק זה, מחובתנו להזכיר עוד דבר, שאמנם אין לו נגיעה ישירה לחוק המוצע, אך יש לו נגיעה חשובה ורבה לענין שאנו דנים בו.

כל הני הטיפול בנכים ובהחלים משוחררים החוזרים לחיים אזרחיים ובמשפחות החללים מפוצל בחוקים שונים. ייתכן שכנסת אחרת תגיע לכלל מסקנה שיהיה צורך בקודי-פיקאציה של כל החוקים הללו ואיחודם בחוק אחד. אך לפי שעה קיימים חוקים נפרדים, ולכן, כאשר מתקנים חוק אחד, עדיין אין מתקנים את כל הטעון תיקון. היינו במצב דומה בשנה שעברה, כאשר קיבלנו את חוק נכי המלחמה בנאצים, ועליידי תיקון בחוק הנכים צירפנו למקבלי הטיפול את מת-נדבי הישוב. או נתברר, שהחוק הזה אינו מכסה כלל את שאלת זכות העבודה של נכי המלחמה, והיה צורך בתיקון של חוק אחר כדי להשוות, לפחות לקרב, את זכויות העבודה של נכים מסוגים אחרים לזכויות נכי מלחמת השחרור.

קיימת עוד שאלה, שאלה חשובה מאד, אם כי היא נוגעת למספר מצומצם מאד של אנשים, וזוהי השאלה של משפחות חללים ממתנדבי הישוב. יש ביניהן שמצבן מיאוש, והתחיקה הקיימת אינה נותנת את האפשרות לבוא לעזרתן. המדובר במשפחות של חללי היחידות העבריות בצבא הבריטי, יש כנראה, צורך בתחיקה מיוחדת כדי להקיף גם את המקרים המעטים האלה, ואי-אפשר שיש לא יתנגד לכך שהדבר יוסדר בדרך החקיקה.

חבל מאד שעם התיקון לחוק הנכים לא הובא לכנסת הזאת תיקון מקביל לחוק נכי המלחמה בנאצים. מלכתחילה קבענו הבדלים מסויימים בין הזכויות לפי חוק זה לבין הזכויות לפי חוק נכי המלחמה בנאצים, וההפרדה בטיפול לשני המש-רדים לא הפחיתה את ההבדלים, אם נדבר בזווית רבה. קבענו הבדלים שהיו מחוייבי המציאות. עכשיו, כאשר מבי-אים תיקון לחוק זה, ואין מביאים תיקון לחוק המקביל, יש לקבוע, כי אמנם בכמה וכמה סעיפים התיקונים בחוק הזה חלים באופן אוטומאטי גם על החוק ההוא. אולם נשאר כמה נקודות המתקונות בחוק הזה שלא באו על תיקון לגבי נכי המלחמה בנאצים. איני סבור שכנסת זו תוכל עוד לתקן את חוק נכי המלחמה בנאצים, אבל אם יש ערך כלשהו למש-

צים הצמדנו סעיפים רבים לחוק היסודי, הוא בא על תיקונו עליידי תיקון החוק היסודי, אולם הייתי רוצה לראות יומה מצד נכי מלחמת השחרור, שיבואו ויאמרו: חוק אחד לכל נכי מלחמת עם ישראל.

אברהם ברמן (מק"י):

כנסת נכבדה, המפלגה הקומוניסטית הישראלית תמכה ותומכת במאבקם הצודק של נכי מלחמת השחרור, וכן של נכי המלחמה בנאצים, לשיפור תנאי חייהם, לעבודה, לשיכון ולתגמולים, לאנשים שהקריבו בימי מלחמת השחרור והמלחמה בנאצים את בריאותם ונפגועו בגופם, מגיע יחס של כבוד ועזרה ממשלתית מאכסימאלית.

החוק הנוון, התיקון לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), בא כתוצאה של מאבק ממושך ועקשני של המוני הנכים, כתוצאה של לחץ מתמיד של הנכים על הממשלה. הוא מהווה התקדמות מסוימת בהשוואה לחוק מ-1949. הנכים ניכחו לדעת, שרק בדרך הלחץ המתמיד, רק בדרך המאבק אפשר לשפר את תנאי חייהם.

אולם גם החוק המוצע אינו פותר את הבעיות הקשות והכאובות של ציבור הנכים. הרי מוצדקת היא תביעת הנכים, המתנגדים בהחלט לסיוג הנכים לשלוש דרגות ודורשים קביעת סוג אחד בלבד מ-10% עד 100%. בהתאם לכך אנחנו דורשים לשנות את סעיף 6 של החוק הקיים, בצורה שיקבע תגמולים חדשים לנכים מ-10% ומעלה, אין מדינה בעולם הנותנת תגמולים חדשים רק לנכים שדרגת נכותם היא מ-35% כפי שהממשלה הנוכחית מציעה. כל הארצות משלמות תגמולים מולים חדשים לכל אדם שהוכרז כנכה מלחמה. רוב ארצות העולם, חוץ מארצות הצייד הפאשיסטי לשעבר, משלמות תגמולים לנכים בעלי דרגת נכות מ-10%.

נוסף לכך אנחנו דורשים לקבוע, במקום שני שלישים ממשכורת של עובד מדינה בדרגה 15, סכום השווה למשכורת המלאה של עובד מדינה בדרגה 13.

הננו תומכים גם בתביעת הנכים בקשר לתגמול למי חוסרי פרנסה, והצעננו היא: נכה שדרגת נכותו אינה פחותה מ-10% והוא מחוסר פרנסה, ישולמו לו כל זמן שהוא מחוסר פרנסה תגמול בשיעור המשתתף לנכה בעל דרגת נכות של 100% ובעל אותו מצב משפחתי.

אנחנו רואים בכבודו וצודקות עוד דרישות אחרות של הנכים, וניאבק בעד התיקונים והשיפורים האלה בוועדה.

ולבסוף אנו מציעים, להרחיב את החוק המוצע עם התיקונים שאנו מציעים על נכי המלחמה בנאצים. במיוחד כעת, כשהעולם כולו ויחד אתו עם ישראל חוגג את יום השנה העשירי של הנצחון ההיסטורי על גרמניה הנאצית, הכרחי הוא שיפור יסודי בתנאי חייהם של לוחמים אנטינאציים שנפגעו בגופם. זוהי חובה לאומית ומפגזנית של הציבור כולו.

אנו מציעים להעביר את הצעת החוק לוועדה.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון:

כפי שקיימתי מראש ראיתי למעשה, שהוויכוח בין הגורמים בענין זה התנהל ברוח טובה. אני רוצה להביע תקוותי, שענין לחמתי-השחרור והבטחון איננו הדבר היחיד המסוגל ללכד העם. אולם כבוד הנכים וארגונם מחייב אותי לציין, שהגומא האחרון, חברה-הכנסת ברמן, לא ייצג אותם ולא דיבר בשמם.

אני רוצה להעיר לחברה-הכנסת ריפתין, כי הוא טעה והטעה את חבריה-הכנסת, אם כי אני בטוח שלא בזוון, דרגה

גדול בין התגמולים שלנו לשלהם וכדאי היה להשוות את הדבר.

ביחס להורים של חללים ממתנדבי מלחמת-העולם השנייה, אני מבין שמספר זה הוא קטן מאוד, ולו המדובר היה בתביעה גדולה לאוצר לא הייתי הומך בכך. יש מקרים בודדים, שאפשר למנות אותם באצבעות יד אחת, של הורים שכולים שנשארו בלי שום תומך ואין להם אל מי לפנות. האפשרות היחידה לאנשים אלה היא פנייה או לראש-הממשלה או לשר-הבטחון. אני הייתי ממליץ שנקבע לפחות כתובה, אליה יוכלו האנשים לפנות בתביעותיהם, כדי שנוכל לעזור להם באיזה אופן שהוא.

בדרך כלל, הכאת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון) הוא מאורע חשוב וחיובי, ואני תומך בהצעת שר-הבטחון להעביר את ההצעה לוועדת-העבודה.

חנה למדן (מפא"י):

כנסת נכבדה, גם ברכתני נתונה לשר-הבטחון בעד הצעת התיקון, אולם ברצוני להזכיר לכנסת, שהחוק היסודי של הנכים פתח את מלאכת החקיקה של ועדת-העבודה בכנסת הראשונה, והתיקון הזה מסיים את מלאכת החקיקה של ועדת-העבודה בכנסת השנייה, כלומר, חוקי הנכים עם התיקונים נמתתים לאורך גבולות הכנסת הראשונה והשנייה.

אני זוכרת שכאשר הובא לראשונה חוק הנכים (תגמולים ושיקום), הייתה גישה שונה לחוק מצד חברי ועדת-העבודה ומצד נציגי נכים, בשעה שחברי ועדת-העבודה ריברו על תגמול שיינתן לנכה מתוך הוקרה וחיבה, דיברו נציגי הנכים על כך שאינם רוצים בתגמול, אלא בשיקום. בהמשך הומך נשתלבו שתי הגישות הללו מתוך מגמה משותפת, שבשעה שהתגמול ניתן לנכה כביטוי לרחשי לב הציבור כדי להקל עליו את קיומו, הרי כולנו משוכנעים שמלאכת השיקום היא הדבר החשוב ביותר לנכים עצמם, ומשום כך כאשר הצעתי למר שלה מעל הדוכן הזה, לא הפחית הכנסה ונספת של נכה בשיעור של 100% משכרו, שר-הבטחון הסכים לכך מיד וזה קיים.

קצת מביאה הממשלה תיקון, שלמעשה נלחמנו עליו הנכים בשלבים הקודמים. התיקון הוא, שדמי הנכות ישולמו לנכה שדרגת נכותו אינה פחותה מ-35%. בשעתו הצע חברה-הכנסת ריפתין ואף אני תביעת, שדמי הנכות ישולמו לנכה שדרגת נכותו אינה נמוכה מ-35%; עכשיו, כשההצעה נתקבלה, שואל חברה-הכנסת ריפתין: מדוע לא 10%? אני שמחה על התיקון התשוב הזה, ובעיקר — אם הבינותי נכון — שמחזירים לנכים את הפרשיהם, ההענקת החדר-פעמית שקיבלו הנכים נזקפת על חשבון זכותם.

אני רוצה לומר כמה מלים בקשר לטוגי הנכים האחרים. יש לי כאב לב מדוע ארגוני הנכים אינם יכולים להיות סולי-דאריים זה עם זה ולהביא יחד תביעות משותפות לזכויות שוות. במידה שזה איננו, אין הממשלה והכנסת יכולים לתבוע שוויון בין נכי מלחמת השחרור, נכי המלחמה בנאצים ונכי מתנדבי הישוב. כל חטיבה הייתה חשובה בפעולתה, בתקר פחה ובמקומה, ואין אנו צריכים לעשות ביניהן השוואות. הנכים בעצמם, ונכי מלחמת השחרור בראש היו צריכים לומר: אין הבדל בין נכה לנכה, אם כולם היו נכי מלחמה למען עצמאות עם ישראל. ברגע שהם אינם יכולים להגיע לידי כך בכוחות עצמם, והוגרל המשותף אינו מספיק כנראה להביא אותם לידי מכה בנסותך, לא אנחנו נעשה זאת בחוק אחיד, אלא נצטרך לתקן בנסותך פה ושם מה שניתן לתיקון. בינתיים, עליידיך שבתיקון הקודם לחוק נכי המלחמה בנא-

— חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון) (בן-גוריון, שפרינצק); חוק העיטורים של צבא-הגנה לישראל — (שפרינצק, ארגוב) —

הנכים הם אנשים כמו כל האנשים: הם יודעים זאת לא פחות מאתנו. אצלם ייתכנו כל מיני חולשות וייתכנו תביעות לא מוצדקות, שאולי לא כל הנכים יהיו שותפים להן. ואסור לנו להכניס הרעיון הזה בלבם, שכל מה שהם יתבעו מהמ"ד, צריכה המדינה לקבל מראש.

אני יכול להגיד זאת בלב שלם, ואני הושב שלא ימצא אף נכה אחד שיחלוק על דברי אלה: קרוב אני בלב ובנפש לנכים, ויודע מה שהם עשו ומה שכל אחד מאתנו חייב להם. אבל אני לא אפקפק אף דגץ להתנגד לנכים אם אשמע חביעה של נכים שאינה מוצדקת — כל אחד מאתנו יכול לטעות — ולפי מיטב הכרתי אומר: אתנגד לתביעה הזאת, ואני אעשה זאת מתוך כבוד לנכים, לא פחות מאלה שדורשים לקבל כל תביעות הנכים.

ואשר להצעה המעשית שהציע חבר-הכנסת ריפתין, בנוגע להגדלה בענין הדרגה — אני רוצה להגיד שהדרגה 13 של פקיד, המשמשת יסוד לנכים שאינם מסוגלים לעבודה, — זה הוסכם עליי ארגון הנכים. אבל אינני מקבל ההסכמה הזאת כדבר שמחייב אותנו. מותר לנו לחלוק עליהם, אם אנחנו חושבים שהדבר איננו מוצדק, או אם אנחנו חושבים שהוא עלול להפוך המדינה לינו מוצדק, וכושלת.

ולבסוף רוצה אני להוסיף עוד מלה אחת, קצת אישית, כיוון שחברים אחדים היללו את שר-הבטחון שהביא החוק הזה; אני צריך לציין שהזכות הזאת אינה מגיעה לי, אלא לקודמי. הוא עסק בדבר הזה והוא הבטיח התיקונים לארגון הנכים. מסיבות ידועות לכם הוא לא הספיק לעשות זאת, ואני עושה רק שליחותו. ואם יש למישהו זכות לכך, הרי זוהי זכותו של השר שקדם לי.

עניינים אחדים שעמדו עליהם חברי-כנסת אחדים, לא ארוץ בהם כאן, כי אני בטוח שהוועדה זהו המקום הנאות ביותר לביורור מפורט. דברים אלה יתבררו בוועדה ואני שמח על כך, שכל אלה שזיכרו ביקשו שהענין יעבור מיד לוועדה, עלימנת שעוד בכנסת השניה יהפוך הדבר לחוק לאחר ביורור מדוקדק יותר.

היו"ר י. שפרינצק:

נעמיד למנין את ההצעה להעביר את החוק לוועדת העבודה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון), תשט"ו—1955, לוועדת-העבודה, נתקבלה פה אחד.

ג. חוק העיטורים של צבא-הגנה לישראל, תשט"ו—1955 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

תשט"ו — 1955, שנדון בכנסת בקריאה ראשונה בימים י"ח וכ"ה בכסלו תשט"ו (13 ו-20 בדצמבר 1954).

כבר הדגישו הנואמים בוויכוח בחוק הקודם, שבמידה שמובאים חוקים לוועדת העבודה או לוועדת-החוקים-והבטחון — לוועדת-החוקים-והבטחון מובאים חוקים מעטים מאד הנוגעים לצבא-הגנה לישראל — הבדלי-הדעות אינם יוצאים את המפלגות, אלא הם לגופו של ענין, ולכן לא ייפלא שאף

15, שהיא היסוד להשלומים לנכים — כפי שצינתי בפתיחתי הקצרה — היא באמת מטעה. כל נכה מקבל הרבה יותר מפ" קיד בדרגה 15: א) לא מנכים לו מס'הכנסה. ב) כל נכה, חוץ ממעטים שאינם מסוגלים לעבוד או אין להם עבודה, שהם מקבלים על-פי חישוב אחר — יש להם הכנסה נוספת, בשעה שהפקיד בדרגה 15 מתפנס רק מזה; ופקיד בדרגה 15 אף הוא, חבר-הכנסת ריפתין, אורח נכבד במדינה וזכאי לתנאי חיים אנושיים. אם תנאי חייו אינם כאלה, אז יש להעלות אותם וממילא יעלה גם תגמול הנכה, אבל באמת אין ההשוואה מדוייקת, כי יש לנכה שני יתרונות על פקיד זה. ואם הנכה איננו עובד או איננו מסוגל לעבודה, הרי התגמול שלו שווה לשכר פקיד של דרגה יותר גבוהה.

דבר שני, אם כי הוא אולי רק דבר תיאורטי: אם כל הנכים צריכים להיות בטיפולו של משרד-הבטחון, אני מקבל דברי חבר-הכנסת ריפתין, שיש אחדות או רציפות היסטורית בין כל הלוחמים היהודים במלחמת-הקוממיות ובמלחמות שקדמו לה. אני מרחיק לכת, אני מרגיש שרציפות היסטורית קיימת מהמלחמה הראשונה של העברים, שהשתתפו בה בסך הכל שתי פלוגות בערך, בדיוק נמרץ: שמונה-עשר ושלוש מאות חניכים, כשאברהם אבינו נלחם בכדורלעומר ושלוש חב"י ריו המלכים.

ואף-על-פי-כן, אם כי הרציפות הזאת היא חשובה וקובעת, והשוב מאוד להשריש אותה בהכרתנו, וביחוד בהכרת הדור ההדש ההולך ונולד בתוך המדינה, ונדמה לו שהמדינה העברית נתונה מששת-ימי-בראשית, — יש להבחין בין מלחמת-השחרור ובין כל המלחמות הקודמות, מטעם פשוט: לולא היינו לוחמים במלחמת-הקוממיות ולא היינו מנצחים, לא היה מישהו בארץ זוכר ומסוגל לזכור מלחמת-הגיטאות, המלחמה נגד הנאצים וגם מלחמתו של אברהם אבינו. ויש לייחד מקום מיוחד למלחמה הזאת ולאלה שזכו למלא תפקיד כל שהוא במלחמה הזאת. צבא-הגנה-לישראל — שגם לו קדמו לוחמים, והוא באמת לא צמח יש-ימאין ויש לו הרבה מקורות ותיקים, — יש בו חידוש גדול, ואנחנו מוקירים החידוש הגדול הזה; אנחנו מוקירים החידוש והייחוד של מלחמת-הקוממיות.

ועוד דבר, שהוא לא רק פרינציפיוני אלא גם מעשי, ואני מרגיש חובה להעירו כאן, אני בטוח שכל החברים שהמ"ד ייצו על תיקונים התכוננו לעצם הדבר, ולא היה לפנייהם שום מניע אחר. אבל אני חולק, ואני רוצה להגיד זה דווקא מפה בגלוי, באזני כל הנכים, שאין אנחנו חייבים לקבל שום תביעה שתגיע אלינו מארגון-הנכים, אם אינה צודקת, ואני חושב שנעשה שירות רע לנכים ולא נכבד את מה שמגיע להם אם ניקח על עצמנו מראש לעשות כל מה שהם דורשים.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק העיטורים של צבא-הגנה לישראל, תשט"ו — 1955, רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת-החוקים-והבטחון.

מאיר ארגוב (יו"ר ועדת-החוקים-והבטחון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להביא לקריאה שניה את חוק העיטורים של צבא-הגנה לישראל,

המוצע עליידי רוב הוועדה. הרוב בוועדה הציץ ששה אותם ועיתורים. חבל שיושבר־ראש הוועדה חסך את העמל הזה מה־בית. הוא היה חייב להקדים ולהסביר זאת כדי שהבית יבין שמדובר כאן בשני סוגי עיתורים: הסוג האחד הנקרא „אות”, והסוג השני הנקרא „עיתור” בלבד.

הוועדה מציעה שלושה אותות: „אות הגבורה”, „אות המכבים” ו„אות ברכוכבא”, ושלושה עיתורים: „עיתור העזר”, „עיתור השירות המצויין” ו„עיתורי זכרון”. בסוג האחרון כלול גם עיתור „אות הקוממיות” שניתן כבר. יושב־ראש הוועדה צריך היה להסביר זאת לבית. אני בא להסתייג מיריבי זה של האותות והעיתורים.

זוהי ההזדמנות הראשונה שהכנסת מנהיגה בדרך החוק אותות ועיתורים. עד עתה ניתן אות הקוממיות לפי החלטתה של הממשלה בלבד, בלי מעשה חקיקה של הכנסת. וניתן אות „גיבור ישראל” ל־12 חיילי צה״ל, אף הוא לפי החלטת הממשלה ובלי מעשה חקיקה של הכנסת.

שני הדברים האלה היו לפי דעתנו דברים בלתי־נכונים, ושניהם היו צריכים לעבור תהליך חקיקה של הכנסת. בני־מנו ערערנו על הסמכות שהממשלה נטלה לידה בשעה שה־כנסת כבר כיהנה ומילאה את תפקידיה. ואנו עומדים על כך שהסמכות הבלעדית להעניק אותות הצטיינות או עיתורי זכרון היא בידי הכנסת, בידי נבחריה העם ולא בידי הממשלה. לכן טוב שהמצב הפרוביזורי החולף בא עתה לקצו, והכנסת עומדת לחוקק חוקים של קבע לגבי סוגיה בעלת חשיבות חינוכית־ציבורית ממדרגה ראשונה.

עם העברת מלאכה זו לכנסת, אנו רוצים להצביע על פיצול־יתר של המחוקק ושל הרוב. אם חברי־הכנסת יעינו בהצעה המוגשת להחלטה בקריאה שניה ושלישית, ימצאו שההגדרות הקיימות לגבי אות הגבורה ואות המכבים, כפי שרוב הוועדה קורא לזה — שני האותות הראשונים המוצעים, עים, הגבולות ביניהם דקים ביותר. ואני רוצה להפנות תשומת לב הבית ולומר, שלפי ההגדרה הרי אות הגבורה יוענק על מעשה גבורה עילאי שנעשה במערכות המלחמה מול פני האויב תוך חירוף נפש; ואות המכבים יוענק על מעשה גבורה בלתי־רגיל שנעשה בקרב תוך חירוף נפש. ההבדל בין שני המעשים האלה אינו הבדל רב מבחינת האדם המבצע אותם. שני המקרים הם מקרים של גבורה עילאית וגבורה בלתי־רגילה; שני המקרים הם מקרים של חירוף נפש בתוך הקרב ובתוך המערכה. במקרה אחד מבחינים — „מול פני האויב”, במקרה השני אין הבחנה כזאת. אבל בהבדל זה אין עדיין משום אבחנה לגבי עצמת הגבורה, ההקרבה העצמית וחירוף הנפש הדרושים בשני המקרים. אינני רוצה לומר שאין הבדל, או שאי־אפשר לגלות הבדל בין שני המבצעים ובין תכונות הנפש ותכונות הגבורה הנדרשות מאת הפרט בשני המקרים יחד. אולם נראה לי שיהיה בזה מקצת משום דקדוקי עניוה, ומקצת משום דקדוקים משפטיים, אם מישוהו ירצה לבוא ולהבדיל בין שני המבצעים האלה. על־כל־פנים נראה לנו שטרם הגיע הזמן להעביר את הקו המבדיל בין שני המקרים האלה. ואנו חושבים שיספיק בהחלט אם נכבד את שני המקרים האלה באות אחד. בשני המקרים צריך הפי־רט, החייל, לגלות גבורה בלתי־רגילה. ולכן דיינו. אם במקרה שנעשה מעשה גבורה במערכות המלחמה תוך חירוף נפש, ובמקרה של מעשה גבורה בלתי־רגיל שנעשה בקרב תוך חירוף נפש — נכבד את שני המקרים באות גבורה אחד, ונקרא לו — „אות הגבורה”.

נראה לי שהמדינה הצעירה וצה״ל הצעיר אינם צריכים עדיין להיכנס להבדלות כליכך עדינות וכליכך מטושטשות.

במקרה זה חוק העיתורים שגדון בקריאה ראשונה בכנסת וגם בוועדה, ההסתייגויות לו אינן לפי הסימן המסלגתי, אלא לפי הכרתו של כל חבר וחבר שהסתייג.

ולכן גם קרה שמעטף הראשון הפך הרוב בוועדה למיעוט, ומיעוט הפך לרוב — במידה השווה בכלל בוועדה רוב ומיעוט — וחברים ממפלגות שונות התאחדו בהסתייגויות ובעניינים שונים שנקבעו על־ידי הוועדה.

לסעיף הראשון יש שבע הסתייגויות. כל אחת היא הסתייגות אלטרנטיבית. היא לא רק מתנגדת — אלא במקרה שהאחת או השניה לא תתקבל, מופיעות ההסתייגויות במספר שלוש, ארבע, חמש ושש. לכן אבקש — ואולי היושבר־ראש יסכים אתי — להקדים את המסתייגים לפי מה שנראה לי כיושבר־ראש הוועדה, וזאת כדי להקל על ההצבעה, ולתת קודם־כל את רשות הדיבור לשר־הבטחון, לחבר־הכנסת בן־אהרן ולי עבדכם, להסתייג בענין השמות ההיסטוריים. למעשה יש כאן שתי הסתייגויות. יש כאן הסתייגות אחת של שלושה חברים, השוללת שמות היסטוריים ומציעה שמות פונקציונאליים. אם המסתייגים הללו לא יצליחו ותתקבל הצעת הוועדה כפי שנקבעה על־ידי הרוב — יש הסתייגויות לחבר־הכנסת רפאל, המציע שמות היסטוריים, ולפי הצורך יש לתת את רשות־הדיבור שנית להסתייגות לשר־הבטחון, המציע — אם לא תתקבל ההצעה של שמות פונקציונאליים — שמות תנכיים ולא היסטוריים. נדמה לי שזהו הסדר שלפיו יש לשמוע את ההסתייגויות.

יצחק רפאל (הסופר המזרחי):

אתה מציע שינויים בפרוצדורה.

שלום זיסמן (הצינים הכלליים):

לפי דעתי על הכנסת לשמוע קודם־כל את דעת רוב הוועדה.

מאיר ארגוב (יו״ר ועדת־החוקי־הבטחון):

לא נכון. אין הויכוח בקריאה השניה דומה לויכוח בקריאה הראשונה. בדרך־כלל — זוהי הפרוצדורה — שומעים קודם את המסתייג ואחר־כך משיב למסתייג יושבר־ראש הוועדה או באיכות הרוב בה. במקרה זה לא אהיה אני המגן על עמדת הרוב, אלא מישוהו אחר יעשה זאת לאחר שנשמע את ההסתייגויות. זוהי הפרוצדורה המקובלת.

שלום זיסמן (הצינים הכלליים):

אדוני טועה בדבר אחד. יש כאן שינוי יסודי. השמות שנונו, ולכן הפרוצדורה צריכה להיות אחרת.

מאיר ארגוב (יו״ר ועדת־החוקי־הבטחון):

אפשר לבקש את היושבר־ראש שיפסוק. אני מציע לשמוע קודם את המסתייגים — אם כי לא את כולם. אני מציע לתת את רשות הדיבור לפי הסדר דלקמן: חבר־הכנסת בן־אהרן, שר־הבטחון, ארגוב — ואחר־כך חברי־הכנסת רפאל וזיסמן. חבר־הכנסת ריפתין יענה בשם הרוב.

היו״ר י. קליבנוב:

אני חושב שכדאי לשמוע את המסתייגים כפי שהוצע על־ידי יושבר־ראש הוועדה, ואני מוסר את רשות־הדיבור למס־תייג הראשון — חבר־הכנסת בן־אהרן.

יצחק בן־אהרן:

אדוני היושבר־ראש, כנסת נכבדה. אני בא לבסס הסתייגותי בשני עניינים. ראשית, בענין מספר האותות והעיתורים

וכאשר דנו בזה בוועדה נשמעה גם שם — ונשמע זאת גם מפי שר־הבטחון, שיש לו בעיניו זה תפיסה משלו — תפיסה שהיא בלי כל ספק מוצדקת מבחינתו ומבחינת ההיסטוריוגרפיה היהודית וגם מבחינת תורת סמלי הגבורה. אני מציע לכם לחלץ מן הסכך הזה את הכנסת, לחלץ את צבא־ההגנה לישראל ולחלץ את האדם שיוכח באות הגבורה ואת העוה. הם עומדים בזכותם, בזכות גבורתם, בזכות המעשה שעשו אותו ולא בזכות הדורות שחלפו — לא הם כבים, לא ברי־כוכב ולא דוד המלך וגם לא יהושע בן־נון אינם זקוקים למודרניזאציה. צריך להעריך את המעשה של הדור שלנו לפי אופיו שלו.

אנחנו מציעים להסתפק בהצעה המקורית של המטה הכ"ל, שהוועדה דחתה אותו. אנחנו מציעים לקבל את ההצעה המקורית של מטה צבא־ההגנה לישראל ושל פונקציונא ומשרד־הבטחון לתת לאותות ולעיתורים שמות פונקציונא ליים ולא לסבך אותנו בשמות היסטוריים — ולדחות את הצעת הרוב.

שר־הבטחון ד. בן־גוריון :

אם כי אינני מצטרף לכל הנימוקים של הנואם שקדמני — אני מצטרף להצעתו, שרצויים קודם כל שמות שיצינו את ההכצע של החייל שבצעו קיבל האות. אינני מסכים לו שחמישה זה יותר מדי ואפשר להקטין — לדעתי אפשר אפילו להגדיל מספר העיתורים. ואני בטוח שאם נבוא למיין פעולות ומעשים מצויינים הראויים לעיטור, ימצאו שחמש אפשרויות אינן יותר מדי. אבל לא בזה הוויכוח.

אני רוצה להתנגד להצעת הוועדה של שמות העיתורים. אני מתנגד לשנים: א) שלא יקראו עיתורים אחדים על שם המבצעים, ואחרים על שמות היסטוריים, אלא כולם — על שם המבצעים; ב) אם יוחלט על שמות היסטוריים — נית לעיתורים אך ורק שמות הנכבים.

אני רוצה לערער על שם המקבים ושם ברי־כוכב. ודאי שאינני שולל — ואיני חושב שיש איש בבית הזה, בכל אופן כמעט שאין איש בבית הזה, השולל — ערך מלחמת־החשמונאים או המעשה הנועז האחרון של ברי־כוכב. אבל כאשר אני שואל את עצמי מניין זה בא בדורנו, שענין המקבים ובר־כוכב הועלה על נס, ולא מעשים היסטוריים שהיו יותר קודמים ויותר מכריעים בהיסטוריה שלנו, הרי נדמה לי שזו היתה מתחת הדור הציוני — כלומר, הדור הציוניסטי — נגד התלמוד, שניסה לטשטש ולהעלים מפעל המקבים והפך כל המלחמה האחרונה של החשמונאים נגד היוונים — סורים — לענין של נס במגורה, שהשמן הספיק לשמונה ימים. כן היתה זו מתאה נגד העובדה שהתלמוד הסתיר כמעט לגמרי את פעולת ברי־כוכב ולוחמו על הקוממיות, — והצליח בהסתרה זו במידה רבה, — אף כי לימינו של בר־כוכב עמדה דמות גדולה כדמותו של רבי עקיבא.

אבל אנחנו איננו חיים כדור ההוא, אם כי רבים מאתנו הם חניכי הדור ההוא. אנחנו בני־הארץ. אם הרוב יקבל את דעת חברי־הכנסת בן־אהרן שהשמות יהיו של המבצעים — לא אתנגד לכך. אבל אם הרוב יהיה בעד שמות — ויש טעם רב לכך — נדמה לי שהשמות היחידים ההולמים את אותות הגבורה שצריכים לענוד בעד מעשים כאלה — ויש ערך רב שייקראו בשמות אלה — הם אך ורק שמות הנכבים.

הנימוק הוא לא כפי שניסת חברי־הכנסת בן־אהרן — שזו מודרניזאציה או אידיאליזאציה של יהושע בן־נון או דוד המלך. הם לא זקוקים לכך. כבודם בהיסטוריה במקומו מונח. מה שהם עשו — עשו, ולא יגדל כבודם אם גיבור בימינו ייקרא

אני מטיל ספק אם איזו ועדה אובייקטיבית וכולל באמת להב־דיל נכונה באיזה מקרה מגיע אות הגבורה, ובאיזה מקרה מגיע אות המכבים — אם נקבל את השם הזה. לכן נראה לנו שה־נתונים האובייקטיביים ותכונות הנפש הסובייקטיביות הנדרשים בשני המקרים, מחייבים להעניק בשני המצבים את אחד: אות הגבורה. ולכן אנו מציעים לאחד את שני האותות האלה באות אחד.

אם אני נדרש עכשיו לנמק את הסתייגותי לגבי השמות, הרי אני מערער על מתן שמות לאותות הצטיינות, חוץ משמות פונקציונאליים. אתם רואים שהוועדה החליטה ברוב לקרוא לאות ב' בשם „אות המכבים“ ולאות ג' בשם „בר־כוכב“, להניח לאות א, ד' וה' שמות פונקציונאליים. לער מת זה קיימת הסתייגות של חברי־הכנסת רפאל, שאמנם מסכים לשמות אבל מציע שמות אחרים.

ובכן, חברי־הכנסת הנכבדים, אני מטיל ספק בדברי, אם אפשר לזהות את מבצעי הגבורה שעליהם מוצעים האותות והעיתורים עם שמות מסויימים בהיסטוריה היהודית. ספק רב אם אות שצריך להינתן על מעשה גבורה בלתי־רגיל שני עשה בקרב תוך חירוף נפש, הולמת אותו בכל המובנים ההגדרה של המכבים. וספק בעיני אם לגבי המעשה השלישי שעליו צריך להנתיג את האות השלישי — ושהבא והמטה הציעו מלכתחילה למעשה זה את השם „עיטור העוז“ — אם אפשר לטבוע את המטבע של האות ברי־כוכב; וכל שכן שבכל עת שנגיש לזהות מעשה גבורה מסויים עם אישיות היסטורית, ודאי ודאי שיופיעו הצעות אלטרנאטיביות, כפי שהדבר קרה במקרה שלנו, כשמעלים שמות של גיבורים כמו יהושע בן נון, דוד המלך וכו'. רבותי, אם מישוה רוצה לס־בך את דמיון העם לגבי מעשי גבורה, ינסה לזהות אותם עם שמות גיבורים. אני מטיל ספק, עם כל היחס הקיים בדור שלנו ובדורות הבאים לגבי דמויות היסטוריות, אם תהיה קיימת פעם זהות לאומית בהערכת הדמויות האלה. ואני משוכנע שאפשר לעמוד ולפרש מדוע לא המכבים אלא יהושע בן נון ומדוע לא ברי־כוכב אלא דוד המלך.

עדה מימון (מפא"י) :

גם חנה ושבעת בניה.

יצחק בן־אהרן :

ואני בטוח שצליחה העולות כמות דמויות שלא הזכורו פה, של זרמים היסטוריים או של מפלגות או אישים, שיקבלו פירוש שונה. ובמקום האחדות שאנו רוצים ליצור סביב הע־רכת המעשה, ניצור מחלוקת חדשה וחילוקי דעות לגבי זיהוי המעשה עם אישים היסטוריים.

אני סבור שאנו חיים בזמן בו סימן ההיכר הפונקציונאלי הוא סימן ההיכר המשרת אותנו באופן היעיל ביותר. ומעשה שעושים אותו בדורנו צריך להגדיר אותו כמעשה גבורה, כמעשה אומץ, כמעשה עוז, כמעשה של השירות המצויין המגדיר באופן מדוייק מהי הכוונה.

ואין לעורר מסביב זה אסוציאציות מנופקקות ביותר, מכיוון שיש אסוציאציות לגבי מעשי המכבים, אבל אין אותה אסוציאציה לגבי שושלת המכבים. אנחנו נצטרך להגדיר במי יותד מהי הכוונה: אם מתכוונים למעשה הגבורה של יהודה המכבי, של המכבים הראשונים או של המכבים המאוחרים, של השושלת עצמה, של אותם הנצרים של השושלת שהיו סמל של התייוונות וסמל של פניה לשלטון הזר. הענין הוא מסובך.

יצחק בן-אהרן:

אבל ככה אדוני השר מוותר על שמות בכלל?

דוד בן-גוריון (מפא"י):

כן.

היו"ר י. קליבנוב:

הנני נותן כעת את רשות-הדיבור לחבר-הכנסת רפאל.

יצחק רפאל (הפועל המזרחי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אם הייתי מפקפק בנכונות הצעותי, הרי שיכנעו אותי דברי חבר-הכנסת בן-אהרן בצדקתי. כוונתי לדברים שחבר-הכנסת בן-אהרן הביאם כני מוק נגד מתן שמות היסטוריים באמרו: „הדור שלנו עושה היסטוריה חדשה“. אני כופר בהנחה זו. הדור שלנו ממשיך היסטוריה ותיקה-עתיקה, ובכוח זה הוא יכול גם לעשות היסטוריה חדשה. אינני מקבל גם את הנחתו של חבר-הכנסת בן-אהרן, כי יש לזהות את השם עם המעשה — אין כל צורך בכך. השם של העיסור וגם העיסור עצמו אינם אלא סמלים. וסמלים כאלה נחוצים לנו.

בקריאה הראשונה של הצעת החוק, שהביא אותה שר-הבטחון הקודם, הוא אמר דברים נכונים מאד שאני רוצה לחזור עליהם. הוא אמר, כי „עדיפותנו כלפי אויבינו יכולה להיות רק אחת — עדיפות רוחנית ועדיפות מוסרית“. רק במידה שחילוני חוזרים אהבה ומוקח לעמם ולמולדתם ומר-שרשים בשרשי אמת במסורת הדורות של העם היהודי, יש תקווה שנוכל לעמוד על קיומנו. לכן עלינו לחפש כל הזמן נות לחינוך הקשרים והיזוקים עם מסורת הדורות, להדגיש את הקשר הזה ולהפגיננו, בוודאי, הזדמנות זו שבאה לידינו היא הזדמנות תמאית, ואל נחמיצנה.

העיסורים הם בראש וראשונה סמלים העשויים לחנך, העשויים להשפיע. משום כך הריני בעד קשירת כל שמות העיסורים שלנו בזכרון של דמויות היסטוריות נעלות וזכרם של מאורעות גבורה היסטוריים המאירים את דרכנו עד היום. כולם מתקופת מלחמתו של עמנו על חירותו, על אומת מולדתו. ככוונה הצעתי בהסתייגותי שמות של אישים מתקופת הבית הראשון והבית השני, ואף לאחריה, לשם הב-לשת הרציפות ההיסטורית וכדי להוציא מלבם של הסוברים שקיים הבדל אצלנו בין תורה שבכתב ותורה שבעל-פה. תורות אלה נכשלו בתוכנו וירדו מזמן לתהום הנשייה.

אני רוצה לנמק בקיצור משום מה אני מציע שמות אלה דווקא. כבר אמר כאן שר-הבטחון מהו מקומו של יהושע בן-גון בהיסטוריה הישראלית. יהושע בן-גון קיבל גם את התואר הנשגב ביותר עליידי חז"ל במסכת ערובין: „יהושע בן-גון אוהב ישראל היה“. גוסף על כך שהוא היה כובש הארץ ומחלקה-מיישבה, הוא היה בראש וראשונה אוהב יש-ראל. ספר יהושע, אומרת הגמרא, היא „ערכה של ארץ ישראל“, בשל תיאור גבולות הארץ, אזוריה, חלקיה ומקו-מותיה. וכבר נתגעשו פעם בני ישראל על שלא עשו חסד ליהושע בן-גון, כפי שמוסר רבי יהושע בן לוי, לכן ייעשה חסד הפעם וישמש שמו גורם מחנך לדור שלנו ולכל הבאים אחריו בזה שנצמיד שמו לאות ההצטיינות העליון במדינה. נראה, כי העיסור קשור דווקא בשמו של יהושע בן-גון, אף הוא מעין סמל, מעין אות כבוד. במקורות שלנו מסוסר: „יהושע יצא לו מוניטון בעולם — ומהו המוניטון שלו? שור מכאן וראם מאן.“

בשם. יהושע בן-גון אינו זקוק לזה; דוד המלך או עזריה המלך או ירבעם בן-יואש, אינם זקוקים לזה. הילד הישראלי, הצעיר הישראלי — גם זה שבא מן הגולה וגם זה שנולד ויולד בארץ, זקוק לכך, שירגיש שההיסטוריה שלנו לא מתחילה ב-1948, ואפילו לא מ-1897, וגם לא מימי המקבים. לצערנו, גם כמה מלומדים יהודים נגררו אחרי הפרשנות והמדע המקראי של הגרמנים, המנסים להעביר את כל המעשים והפעולות החשובים שבתולדות היהדות לימי הבית-השני ולקרוב אותם עד כמה אפשר לתקופת ישו הנצרי. נימוקים מובנים מבחינה נוצרית, אבל אין יסוד מדעי לדבר. תקופת התפארת והעצמאות היהודית, לא רק העצמאות הלאומית, אלא בייחוד עצמאות היצירה הרוחנית, שהיא עשתה את העם היהודי והיא הביאה אותו עד היום, היא פרי תקופת התנ"ך, כלומר תקופת אבות האומה, שופטיה, נביאיה ומלכיה בימי בית-ראשון. ואני בטוח שמורשה זו תעמוד לנו אם נצטרך לעמוד במבחנים קשים גם בדורות הבאים ועבמות לנו אם נצטרך לעמוד במבחנים קשים דומה לה בתולדותינו, והיא מופיעה רק פעם אחת: זוהי תקופת התנ"ך, יצירת התנ"ך והדמות התנכית.

המלחמה הראשונה שהוטלה על עם ישראל לנהל לאחר יציאת מצרים היתה ברפידיס, במדבר, והיא נעשתה עליידי יהושע בן-גון, והאיש שזכה למה שלא זכה משה רבנו — להכניס את העם היהודי לארץ ולרשת את הארץ ולעמוד בפני 31 מלכים — זה היה יהושע בן-גון. חשוב שירדע הדור הצעיר, שאם כבר ניתן שמות, שאנו מתחילים מהמצביא הראשון בתולדותינו. אני לא הייתי חושש ללכת הרבה יותר רחוק מאשר יהושע בן-גון, יען כי ההיסטוריה שלנו קדמה ליהושע בן-גון ב-800 או 1000 שנים. אבל אני הזכרתי את יהושע בן-גון כדוגמה. השם הזה תקופ בספר הנצחי, שהוא תעודת הנהגות של העם העברי. אין ספר שידימה לו. ייתכן שמבחינה אישית היה ברכוכבא — כפי שמסופר עליו באגדות אחרות ואצל הרומאים — גבור גדול, אבל אי-אפשר להשוותו עם השמות שנמצאו בספר הנצחי, שעמדו על ערש התנחלות העם העברי במולדתו. הנימוק שהשתמש בו חבר-הכנסת בן-אהרן, שאם נשתמש בחמישה שמות במקום חמישה פועלים, לא יידעו להבחין איהו חשוב מהם יותר — אינו נימוק, ידוע נדע. באותן הארצות ששם נהוג עיסור השם, יודעים היטב ששם פלוגי יותר גדול ושם אלמוני הוא ממדרגה פחותה יותר, יודעים להבחין בין האחד לשני.

שמות מתנכים נחוצים לנו ולא להם, לאישים ההיסטוריים. יהודה המקבי אינו צריך שנפאר אותו; דודו מפאר אותו. לנו נחוצים שמות הקשרים במקור הראשון, במקור הנצחי, במקור כזה שאין עליו מערערים; וכשאני אומר שאין עליו מערערים, איני מתכוון להגיד שאין ראיות שונות ופרשנויות שנויות במחלוקת. אבל אין חילוקי דעות על עצם חשיבות התנ"ך. כל הפרשנים היהודים יעמדו ככבוד לפני ספר-הספרים הזה, לפני האישים שבפעם הראשונה בהיסטוריה היהודית יצרו גם ברוחם וגם בגבורתם. לכן אני אומר, אם לתת שמות, הרי השמות היחידים ההולמים אותנו הם רק שמות תנכיים.

אינני יודע אם הוראתי לא נשתנתה בינתיים, אבל בימי ראש-הממשלה הראשון כשהתחילו לבנות את הקריה אמרתי, שבקריה לא ייקרא שום רחוב על שם שאינו נמצא בתנ"ך, ואפילו לא על שמות חשובים ויקרים בדורנו. אם מקבלים ההנחה שלעיסורים יתנו שמות היסטוריים, הרי השמות היחידים ההולמים את צבא-הגנה לישראל הם השמות התנכיים. יש ערך מתוך כך שגורמים לישראל את הדור הצעיר במקורות הראשונים, מקורות, שנתפאר בהם לעולם, שאין חולק עליהם — אלה הם השמות התנכיים.

אני מציע שהעיסור השני ייקרא על שמו של דוד המלך, זה הלוחם האמיץ, זה שכבש לנו את ירושלים הבירה. נעים זמירות ישראל, שעם כל הצלחותיו ונצחונותיו והשלטון הרב שהיה בידו, לא גבה לבו ולא רמו עיניו ולא הלך בגדולות והנפלאות ממנו, והשלטון בלי מצרים לא העיב על משתתו הטבעית כרוצה ואיש העם. אף לו ניתן מוניטון. סמלו היה „מקל ותרמיל מכאן“ (כלומר הרועה מכאן) „ומגדל מכאן“ (השלטון מכאן). כך מסופר ב„בראשית רבה“. נדמה לי שבימים אלה מן הראוי מבחינה חינוכית להעלות דמות כזאת — דמות של שליט ישראלי אמיתי.

את העיסור השלישי אני מציע ליתחך ליהודה המקבי. בספר המקבים כבר נאמר „יהודה הוא הוא המקבי“. הוא המבטא והמייצג ביותר את המקבים.

שׂר-הבטחון ד. בן-גוריון :
איך כותבים את השם הזה ?

יצחק רפאל (הפועל המזרחי) :
בספר המקבים א, פרק ח', כתוב „המקבי“.

שׂר-הבטחון ד. בן-גוריון :
האם ראית ספר עברי כזה ?

יצחק רפאל (הפועל המזרחי) :
היה מקור עברי שאבד ותורגם מחדש לעברית. האבדה הוחזרה לנו. זה דבר ידוע.

שׂר-הבטחון ד. בן-גוריון :
אין זה ידוע; לא ידעו כיצד לכתוב זאת.

יצחק רפאל (הפועל המזרחי) :
אני מסכים גם לכתוב העברי: מכבי — „מי כמוך בא“ לים יח“.

זה המפקד המחונן, שידע „לאסוף את כל הנחשלים ולעודד את העם בכל הדרך“. הוא ידע והכיר כי „טוב לנו למות במלחמה מראות בנפול עצמו ומקדשוני“. איני רוצה לגזול זמן מן הכנסת בקריאת הפרק המאיר את אישיותו בספר המקבים, המתאימה ביותר לאותו סוג עיסור שמדובר עליו.

את העיסור הרביעי אני מציע לקרוא על שמו של ברי כוכבא, מארגן המרד הגדול ומנהלו ענ דכיוו האכזרי, אשר רבי עקיבא קרא עליו „דרך כוכב בעיקב, זהו מלך המשיח“.

הצעתי לקרוא את עיסור הזכרון בשם „עיסור יודפת“. בזאת בוודאי נאמן עלינו תיאורו של ההיסטוריון הגדול יוסף בן מתתיהו, שהיה מפקדו של קרב נואש זה. היו קרב זה כל הסגולות הדרושות לסוג עיסור כזה: כושר לחימה, עונדות, מלחמה תוך סבל ומחסור במים ובמזון, תוך גבורה עילאית, מסירות-נפש, הקרבה עצמית, ימות גברים של 40,000 יהודים. כדאי מאד שכל קרב גדול יעלה זכרו ושמו של הקרב הנודע הזה.

איני סבור שיש מקום לעיסור בעד שירות מצויין בהתאם להצעה, ומשום כך הצעתי למחוק את העיסור הזה. כולנו מצויים לשרת את המדינה שירות מצויין, ואין צורך לשם כך בהצטיינות מיוחדת. אולם אם תידחה ההצעה על-ידי הרוב, אציע לקרוא את העיסור על שם דבורה הנביאה — אותה „אשה נביאה ואשת לפידות“, שגם כאשר נשאה בבית, קראה לקרב, עודדה את הלוחמים ושירתה את ההתקוממות היהודית שירות מצויין.

שׂר-הבטחון ד. בן-גוריון :

היא יצאה בראש הקרב. ברק בן אבינועם היה קצין המיכצעים שלה.

יצחק רפאל (הפועל המזרחי) :

בכל אופן, היא שירתה שירות מצויין, ואם תקבל עיסור כזה על-פי החלטת הרוב, אני מציע לקרוא לו בשמה.

מאיר ארגוב (מפא"י) :

אדוני היושב-ראש. רוצה אני לצרף את נימוקי אלה שהובאו כבר נגד שמות היסטוריים בעיקר.

איש לא יחלוק בוודאי על רציפות הגבורה בישראל ועל רציפות קידוש השם בה. אולם אישים היסטוריים מסמלים תנועות, יותר מאשר גבורה אישית; תקופות, יותר מאשר מבצע אישי. כל תקופה והגיבור שלה, כל תקופה וסימני-ההיכר שלה. אין תקופה אחת דומה לחברתה. חוק זה איננו מכון לציין תקופה. הוא מכון בעיקרו להביא לידי כך שחייל מסוים יים ישמש דוגמה לחברו. הוא מכון לפרט ולא לכלל, למעשה של היחיד ולא לתקופה; הוא מכון לעודד חירוף נפש, גבורה עילאית, אומץ רוח של הפרט — ואינו מדבר על הכלל. אין לו כל זהות עם תקופה מסויימת.

אם לדבר על שמות היסטוריים, יתכן שהדור הבא יציין את תנה סנש או אישים לוחמים בנטיאות, שעמדו במסיכות אשר אין כמעט דוגמתם בהיסטוריה היהודית, והצטיינו בגבורתם אולי יותר מאישים היסטוריים רבים הנראים לנו כדמויות הנעלות ביותר. יש בדמויות אלה של ימינו מגבורה עילאית אישית, אומץ-רוח, הקרבה אישית וקידוש השם, אולי יותר מאשר במצביאים הגדולים ביותר שגרשמו בהיסטוריה באותיות זהב, ואשר על גבורתם חונקנו. במה יסמל יהודה המכבי חייל שיצא לבדו להילחם בטאנק, ואשר במעשה גבורתו העילאית הציל ישוב שלם? אם יעניקו לו אות גבורה או אות גיבור-חיל המציינ גבורה עילאית וחירוף נפש מול אויב, יש בכך הצדקה, יש בכך טעם. מה טעם נדביק לאיש זה השם „יהודה המכבי“? מה טעם נדביק לו את השם „בריכוכבא“? יש גם משהו המציע להדביק לו את השם „מתתיהו הכהן“. מובן, שבמדיה שהיה לנו יהודה המכבי אחד, על-כיל-פנים בזכרון העם קיים יהודה מכבי אחד, אם כי משפחת המכבים היתה משפחה שלמה, אזי יכולים להתהלך בקרבנו חמש מאות „יהודה המכבי“ או חמש מאות „בריכוכבא“.

מנחם בגין (תנועת החרות) :

זה אינו שם של הגיבור; זהו עיסור.

מאיר ארגוב (מפא"י) :

מובן שאני מדבר על אות „יהודה המכבי“ ועל אות „בריכוכבא“. אישים אלה סימלו תקופה, סימלו מרד של העם, התקוממות שלהם על העם, דרכי מלחמה מסויימות של העם ולא את הפרט, ולמה זה מדבר על הפרט.

קטרגו כאן על חבר-הכנסת בן-אהרן, אולם הוא צדק בדבר אחד, כי במידה שבאים לתת שמות הרי קיימים חילוקי-דעות בהערכות ההיסטוריות לגבי השמות שהם גדולים מאד ורציניים מאד, ואז יבואו ויבכרו שמות אלה על פני אחרים. לעומת זאת מתקבל על הדעת שעל מבצע של חייל בגבורה עילאית או חירוף נפש מול אויב מעניקים לו עיסור או אות פונקציונלי, בשם „אות גבורה“ — והגבורה בישראל זה מושג מסויים אשר נחרת בלב העם וידוע מה זה — או אות „גיבור חיל“. לדוד המלך ייחסו תכונה של גיבור-חיל, כאחת התכונות העיקריות שלו . . .

שר-הבטחון ד. בגוריון :
גם „ידוע נגן“.

שר-הבטחון ד. בגוריון :
איך כותבים „המכבים“ ?

יעקב ריפתין (בשם הרוכ בוועדת-החוקי-הבטחון):
יש אקדמיה ללשון העברית, והיא תקבע זאת באופן סופי.

מאיר ארגוב (מפא"י):
והעיקר הוא שאולקים היה עמו.

משה טנה (מק"י):
איך כותבים „אקדמיה“?

יצחק רפאל (הסועל המזרחי):
יש שנים-עשר נוסחים בקשר לכינוי של בריכוכבא.

יעקב ריפתין (בשם רוב ועדת-החוקי-הבטחון):
אינני חושב שהכתיב של המלה הוא נימוק מכריע. יש נימוקים יותר חשובים.

רצוני לומר שהוועדה היתה מעוניינת להימנע מכל דבר העלול לעורר חילוקי-דעות. למשל, אין כל ספק שלודו המלך יש מקום כבוד בהיסטוריה הישראלית...

יצחק רפאל (הסועל המזרחי):
די שאמרת זאת בוועדה.

יעקב ריפתין (בשם רוב ועדת-החוקי-הבטחון):
לא אומר את הכל מה שאמרתי בוועדה.

חבריה-הנכנסת רפאל למשל, אמר כאן בדברו על דוד המלך, „נעים זמירות ישראל“ — זאת אומרת, שדוד המלך איננו רק סמל של גבורה, הוא יכול להיות גם סמל של שירה — ואנחנו רצינו דבר בלתי-פרובלמטי וחד-משמעותי. ברצוני לקבוע למרות כל הפלפול, שבהכרת העם היהודי השמות האלה, שם המכבים ושם בריכוכבא, הם שמות בלתי-פרובלמטיים.

אינני נוקבל כמה נימוקים שהושמעו כאן. אינני מקבל את הנימוק של חבריה-הנכנסת בן-אהרן שצריכה להיות השוואה מיכאנית מוחלטת בין מעשה הגבורה שנושה אותו חייל כיום לבין מעשה הגבורה העתיק. זה בלתי-אפשרי. ישנה כיום תקופה של טאנקים ונשק משולב, תקופה אטומית, וזה יהיה מגוחך — חבריה-הנכנסת בן-אהרן בוודאי לא התכוון לכך — שנאמר עליידי כך, שאין ערך חינוכי לסמלים היסטוריים, מפני שאי-אפשר לתרגם אותם לשפת המלחמה המודרנית.

אינני יכול בשום פנים ואופן לקבל את דעת שר-הבטחון, אף הוועדה לא קיבלה דעתו, לקבוע רק שמות תנכיים. אני חושב שבבית זה אין אדם שאינו מעריך את ספרי התנ"ך, אינו רואה בהם יצירה נשבעה המאחדת את העם היהודי ויש היא בסיס איתן לתרבות הישראלית. אבל הדרשה הזאת, לקבוע רק שמות תנכיים, יכולה להתפרש כהפסקת הרציפות ההיסטורית של העם היהודי — היא טענה שתנועת השחרור הלאומית לא קיבלה אותה, שיש בה חידוש ראוי לוויכוח.

אינני יכול גם לקבל את הטענה שהושמעה כאן, שסמל המכבים אינו בא בחשבון מתוך כך שהיו עליות וירידות וצללים בחיי שושלת החשמונאים. בכל זאת יש בה הבדל בין פרט לבין כלל. אין כמעט סמל, אין אישיות ואין קבוצת אנשים שאין בה איוו סטיה, שאין בה איוו צל, בכל זאת חשוב הסך-הכל ההיסטורי, משהו יכול לומר דבר כזה על כל סמל, אך בכל זאת השם הזה של המכבים היה מקובל עליידי דורות רבים של יהודים, הוא חודש וקיבל תוקף עליידי התקופה החדשה. התנועה הציונית, לא

שמות פונקציונאליים כמו „אות גבורה“, „גיבור-חיל“ או „אות האומץ“ מתחלקים לשלוש דרגות; במקרה הראשון יינתן האות על גבורה עילאית במערכות המלחמה, במקרה השני — על מעשה שנועשה בקרב תוך חירוף נפש, ואות האומץ יוענק על מעשה שנועשה באומץ לב תוך חירוף נפש אבל לא בעת הקרב. אינני רוצה להרחיב את הדיבור על הדוגמות שאפשר להביא לשם כך, הדברים נמסרו עליידי שר-הבטחון הקודם בשעת הויכוח על החוק בקריאה ראשונה, ואינני חייב לחזור על הכל. דברים אלה מאפשרים לצבא יתר בדיקה, יתר נסיון, יתר הבחנה בין מבצע למבצע ואשר הענקת שמות היסטוריים, הדבר לא יפחית מכבודם של אלה אשר ישתו לאותם הגיבורים החיים בחיי העם, בהכרת העם ובהכרת החייל בעיקרו. שמות פונקציונאליים אלה של „אות גבורה“ או „גיבור-חיל“ או „אות האומץ“ יהיו בעיניהם לא פחות קדושים וחשובים מהשמות ההיסטוריים.

אני מצטרף לאלה המציעים את השמות הללו במקום שמות היסטוריים.

הי"ר י. קליבנוב:

בסעיף זה יש הסתייגות אלטרנטיבית לחבריה-הנכנסת יסמן, אולם הוא איננו נוכח באולם.

נשמע עתה את תשובת חבריה-הנכנסת ריפתין בשם רוב הוועדה.

יעקב ריפתין (בשם הרוכ בוועדת-החוקי-הבטחון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת-החוקי-הבטחון דנה בשאלה זו בכובד ראש רב. היא בחרה גם בוועדת מישנה מיוחדת, בהרכב של חבריה-הנכנסת בן-אשר, ד"ר דימל וואנכי לשם בדיקת השאלה. ועדה זו בחנה את השאלה, התיעצה באישים שונים וגורמים שונים מחוץ לוועדה, והביאה בפני ועדת-החוקי-הבטחון מסקנות שנתקבלו בתוכה פה אחד. המסקנות הללו של ועדת המשנה זכו גם לקבל רוב דעות בוועדת-החוקי-הבטחון.

רוב הוועדה סבור שבעיטור הגבורה של צבא-הגנה ליש"ראל יש קודם כל לבטא את העיקרון של הזיקה ההיסטורית. אם זה נחוץ לכל עם, בוודאי שהוא נחוץ לעם החוזר למולדתו ובונה את המשך רציפותו ההיסטורית, חושבני שלא יכולים להיות חילוקי-דעות בכנסת בענין זה, שהעיקרון של הרציפות ההיסטורית הוא עיקרון מתוך ויש לבטא אותו גם בשמות של העיתורים. יחד עם זאת, לא הרחיקה הוועדה לכת והיא התחשבה גם בדעות אחרות, שלא רצו לקבוע בענין זה הלכה סופית. אמרנו: ננסה זאת. תקופה מסויימת ונראה כיצד יתקבלו הדברים. מתוך כך לא הצענו שכל השמות יהיו שמות היסטוריים, אם כי בפני הוועדה היו הצעות רבות ממין זה. גם כאן בעת הדיון על החוק בקריאה ראשונה בכנסת הוזכרו שמות כמו: יוסף טרומפלדור, שאלבין או חנה סנש. גם חבריה-הנכנסת רפאל הביא כאן שורה של הצעות חשובות.

בהתאם לכך החליטה הוועדה, גם מתוך הרצון שלא להר"חיק לכת, אלא להתחשב עם הדעה שהצעות צריכות להיות מוסכמות ובלתי-פרובלמטיות בשביל העם כולו, להציע רק שתי הצעות שמות הן: „אות המכבים“ ו„אות בריכוכבא“.

— חוק העיטורים של צבא-הגנה לישראל (ריפתין, קליבנוב, זיסמן, בן-גוריון, ארגוב, בן-אהרן, רובין, הררי, רפאל) —

שר-הבטחון ד. בן-גוריון:
אני חושב שאנחנו חייבים להצביע קודם-כל על הפרטים ב' וג', כי נגד ב' וג' יש רבים המתנגדים, ראשית בגלל התנגדותם לשמות שנית, יש כאלה שהם בעד שמות אבל רואים בהצעות ב' וג' מחיקת אלף ושמונה מאות שנים מה היסטוריה היהודית ומחיקת כל תקופת החניך.

היו"ר י. קליבנוב:
זה לא מונע מאתנו להצביע קודם כל את הפרט א'.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון:
אם תהיה החלטה על קביעת שמות, כי אז א' נוסף.

יצחק בן-אהרן:

אינני רואה אפשרות להצביע הפעם בדרך הפורמאלית המ' קובלת. אנחנו התלבטנו בענין זה גם בוועדה ורצינו להצביע הסתייגות לבני העקרון, אם יש לקבוע שמות או לא, אך אי אפשר היה לססח זאת בצורת הסתייגות. וזהו הבעיה הראשונה: אם קובעים שמות לאותות או לא.

היו"ר י. קליבנוב:
אני רואה שרבים מחברי-הכנסת עומדים על כך שנצביע קודם-כל על ענין השמות ההיסטוריים.

חנן רובין (מס"ם):

אנחנו עוסקים עכשיו לא בקביעת צורת ההצבעה, אלא דנים על הצעת חוק, ויש להצביע על הצעות הוועדה ועל ההסתייגויות.

אנו מצביעים עכשיו, כאמור, על הצעת חוק. לא היה בכנסת מקרה שבשעת הצבעה על הצעת חוק לא יצביעו על נוסח החוק, אלא על ענין שמחוצה לו. בשעת הצבעה על חוק יש אפשרות להצביע רק על סעיפיו של אותו חוק.

יוזר הררי (המסלגה הפרוגרסיבית):
היה מקרה כזה, בשעת ההצבעה בענין עונש מוות.

היו"ר י. קליבנוב:

חבר הכנסת רובין, גם דעתי היא כדעתך, אם כי חבר הכנסת הררי מזכיר לנו שכבר היה תקדים כזה. אני רואה, לצערי, כי הוועדה השאירה למליאה לעשות את העבודה שהוועדה עצמה צריכה היתה לעשותה.

מאיר ארגוב (יו"ר ועדת-החוק-והבטחון):
אני מעיד על כך שחברי הוועדה עמלו במיטב יכולתם כדי לא להסתבך, אך לא היה זה פשוט כל-כך.

קודם כל רוצה אני להעיר כי ביחס לאות הגבורה לא היו בוועדה חילוקי-דעות, וזה נתקבל פה אחד.

יצחק רפאל (הפועל המזרחי):
יש לי הסתייגות.

מאיר ארגוב (יו"ר ועדת-החוק-והבטחון):
אין ספק שצדק חברי-הכנסת רובין, באמרו כי אי-אפשר להצביע על עקרון שלא במסגרת סעיף מסויים. אילו לא כך, צריך היה להצביע גם על קביעת שמות היסטוריים לעומת קביעת שמות תנכיים.

יצחק בן-אהרן:
זאת נחזיר לוועדה.

הציוניסטית, כבוד שר-הבטחון. התנועה הציונית, תקופת השחרור של עמנו חידשה אותו. זכרון המכבים מאחד בהכרת העם ובחזון העם את רציפות המלחמה, כולה היתה מלחמה צודקת, שהיתה מלחמה נגד פולשים, נגד מדכאים, ויש בה צירוף של הרגשת צדק עם הרגשת גבורה.

אם אפילו יש בשמות אלה משהו פגום, כי התקופות הללו נגמרו בכל זאת במפלה, הרי הנוער שלנו שואב וצריך לשאוב מהסמלים האלה לא רק עידוד לגבורה, אלא גם לע' מידה על המשמר. בימים אלה, כשנתגלו עליידי חקירות חדשות שרידים מהימים האחרונים של מרד בריכוכבא, יבר עדו בלב הישוב ובלב הנוער.

אני מציע, חברי-הכנסת הנכבדים, לקבל את ההצעה שהיא לכבוד הבית, לכבוד צבא-הגנה לישראל ושהיא נובעת מתוך הרגש העמוק של המוני העם. אני מציע לקבל את ההצעה שהוצעה עליידי רוב הוועדה.

היו"ר י. קליבנוב:

אמסור עתה את רשות-הדיבור ליושב-ראש הוועדה כדי לנמק את התנגדות רוב הוועדה להסתייגויותיהם של אלה שהציעו למחוק אותות או עיטורים.

שלום זיסמן (הציונים הכלליים):

אני מציע להצביע קודם כל בענין השמות, כי זה עלול לסכך את הוויכוח.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון:

אני מציע להצביע קודם-כל אם לקבוע שמות או לא לקבוע שמות.

היו"ר י. קליבנוב:

קשה להצביע כאן על עקרונות, אם צריך לקבוע שמות אה לאו. עלינו להצביע את הצעות הוועדה ואת ההסתייגויות לכל סעיף וסעיף לחוד.

שלום זיסמן (הציונים הכלליים):

אני מבקש להעמיד להצבעה את הצעת רוב הוועדה בענין השמות.

מאיר ארגוב (יושב-ראש ועדת-החוק-והבטחון):

ברצוני להציע קודם-כל לסדר — אני מוכן לקבל את ההצעה שנצביע קודם בענין השמות ואחר-כך תינתן לי האפי שרות להשיב לאותם החברים שהציעו למחוק אותות או למזגם, היושב-ראש צריך לפי דעתי להצביע בסדר זה: ההסתייגות הראשונה במקום „אות המכבים", ו„אות בריכוכבא" לקבוע „אות גיבור חיל", ו„אות האומץ", ואם זה יפול צריך להצביע בעד „אות המכבים", ו„אות בריכוכבא" לעומת שמות תנכיים. שר-הבטחון לא ציין בהסתייגות שלו שמות.

היו"ר י. קליבנוב:

אינני רואה יעילות בדרך הצבעה זו, וגם קשה להצביע כך. לפי דעתי צריך להצביע קודם-כל על פרט א' — אות הגבורה, כי גם רוב הוועדה וגם המסתייגים מסכימים לפרט זה, חוק מחבר-הכנסת רפאל, המציע לקרוא לאות זה — אות יהושע בן-נון. הנני מוכן לשמוע הצעות והערות בנוגע לסדר ההצבעה.

יצחק בן-אהרן:

האם לא מוצדק במקרה זה להצביע על העקרון?

ישיבה תר"ה, ט"ז סיון תשס"ו (6 יוני 1955)

— חוק העיסורים של צבא-הגנה לישראל (ארגוב, שפירא, רובין, זיסמן, בן-הארן, קליבנוב, שזר, בן-גוריון, בגין, הררי) —

מאיר ארגוב (יו"ר ועדת-החירוף-הבטחון):

לא, מן ההכרח לקבוע זאת כאן, שר-הבטחון הביא הסתייגות ברורה מאד: רק שמות תנכיים, ולא שמות סתם. נכון שישנן הסתייגויות נגד הצעה זו, כפי שהרוב בוועדה גם כן לא הציע „שמות היסטוריים” סתם, אלא ציין „מכבי, ברי כוכבא”, וכיוצא באלה. הואיל ומצביעים תחילה על ההסתייגויות ואחרי כן על הצעת הוועדה, חייב היושב-ראש להיעזר עמיד תחילה להצבעה את הסעיפים ב' ו'ג', ולעומת זאת את הצעת רוב הוועדה. רק אחרי כן נוכל לעבור ליתר הסעיפים.

יעקב שפירא (מפא"י):

ברור לגמרי שאם התקבל איזו הצעה שהיא, צריך יהיה להחזיר את הענין לוועדה. אם יוחלט נניח על שמות תנכיים, הרי אין לנו פירוט של השמות, איש לא הציע זאת והוועדה תצטרך לקבוע אותם. ולהפך — אם יוחלט לא לקבוע שמות, מה יבוא במקום „אות המכבים” או „בר-כוכבא”? לכן אני מציע להחזיר את קביעת הפירוט לוועדה, בהתאם לעקרון שיתקבל על-ידי הכנסת.

חנן רובין (מפ"ם):

עלי להביע כאן את תמוהי על חבר-הכנסת שפירא המ' לומד מאד, המציע כאן חידוש שכזה. אני מרשה לעצמי להזכיר את הכנסת מפני יצירת תקדים של הצבעה על עקרונות במקום הצבעה על חוק. מהו עקרון ומה איננו עקרון, זה ענין שלא תמיד הכל תמימי-דעים לגביו, נהגת שיטה כזאת של הצבעה בקשר לחוקים, יש בה סכנה של סיבוך מתמיד בהצבעות.

החומר שלפנינו הוא חומר מושלם. במקום הראשון בסדר ההצעות עומדת הצעתו של חבר-הכנסת בן-הארן. איני יודע אם מתן המקום הראשון להצעה זו נעשה מתוך הכרה או לא. אך זוהי העובדה ועל כן יש להצביע הצעה זו בראשונה. מי שרוצה, יכול לראות בכך ביטוי לעמדה עקרונית שונה מזו שהציעו חברים אחרים. חייבים איפוא להצביע הצעה זו בראשונה לפי הסדר. בקריאה שניה אינה יכולה לעמוד להצבעה הצעה אחרת זולת זו שהוצעה בוועדה. על כן, אם עומים להצביע צריך להצביע לפי סדר ההסתייגויות כפי שסומנו בלוח ההסתייגויות, ואיני רואה בזאת כל סיבוך לגופו של ענין.

שלום זיסמן (הציונים הכלליים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין כאן כל מקרה יוצא מן הכלל: יש הצעת רוב הוועדה ויש הצעות המסתייגים. אני מציע שהיושב-ראש יעמיד להצבעה את הסתייגותו של חבר-הכנסת בן-הארן. אם היא תתקבל — יש הצעה. אחר-כך יש להצביע את הסתייגותו של שר-הבטחון, ואם היא תתקבל לעמוד כעיה לפתרון, כי הוא היצע רק שמות תנכיים, בלא פירוט. אחר-כך יש להצביע את הצעת רוב הוועדה. אם תתקבל הצעת רוב הוועדה, הרי גמרנו את הענין.

יצחק בן-הארן:

איני יודע אם זו אשמתו של היועץ המשפטי או של יושב-ראש הוועדה, אך עובדה היא שלפני הכנסת מונח הנוסח האומר: „אם תתקבל הסתייגות זו (הכוונה להסתייגות שר-הבטחון, חבר-הכנסת בן-הארן וחבר-הכנסת ארגוב) — יותאמו שמות העיסורים בסעיפים 3, 4 ו'111 (ב) בהתאם.” מה זאת אומרת „בהתאם”? פירוש הדבר שלא כפי שהכנסת תקבע, אלא כפי שייקבע בוועדה. על מנת שהוועדה תוכל לדון מחדש ולקבוע זאת, צריכה הכנסת לקבוע עקרונית אם יש שמות או כינויים פונקציונאליים. לאחר שתתקבל החלטה כזאת חוזר

החוק לוועדה והיא צריכה להחליט. כך כתוב בתוך ההסתייגויות.

היו"ר י. קליבנוב:

איני יכול לקבל הצעה זו, כי היא באמת תיצור תקדים שקשה מאד יהיה לכנסת לעמוד בו. נצביע על כל סעיף וסעיף לחוד, ותתקבלנה ההצעות שתוכינה ברוב הקולות. אני מעמיד להצבעה פרט א' לסעיף 1, ואצביע את הצעת הוועדה: לקרוא לאות הראשון בשם „אות הגבורה”, לעומת ההצעה של חבר-הכנסת רפאל: לקרוא לו בשם „אות יהושע בן נון”.

ה צ ב ע

— 31 בעד הצעת הוועדה

— 8 בעד הצעת חבר-הכנסת י. רפאל

הצעת הוועדה נתקבלה.

היו"ר י. קליבנוב:

אנחנו עורבים לאות השני. ישנה הצעה לקרוא לו בשם „אות המכבים”.

יצחק בן-הארן:

לפני כן ישנה הצעתי בדבר שינוי הפיסקאות והשמות.

היו"ר י. קליבנוב:

ישנה הצעת רוב הוועדה: לקרוא לאות השני „אות המכבים”, לעומת זאת ישנה הצעת שר-הבטחון וחבר-הכנסת ארגוב ובן-הארן: לקרוא לו בשם „אות גיבור החיל”, וישנה הצעה שלישית, של חבר-הכנסת רפאל, לקרוא לו בשם „אות דוד המלך”.

זלמן שזר (מפא"י):

אני מציע להעביר לוועדה את כל הענין, כי החומר אינו מוכן.

היו"ר י. קליבנוב:

הרי שמענו את כל הדעות.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון:

אני מציע להצביע על הצעה בעד ונגד.

מנחם בגין (תנועת החרות):

אני מציע להצביע רק בעד שתי ההצעות שקיבלו רוב. ההצעה שתקבל את מספר הקולות הקטן ביותר לא תעמוד להצבעה אחרונה, ובין שתי ההצעות הנתותרות תפול ההכרעה.

היו"ר י. קליבנוב:

כל אחד יודע שיש שלוש הצעות בנוגע לאות השני. ההצעה האחת — „אות המכבים”; ההצעה השנייה — „אות דוד המלך”; ההצעה השלישית — „אות גיבור החיל”.

זוהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

צריך לציין, שיש הצעת הוועדה ושתי הסתייגויות.

היו"ר י. קליבנוב:

הצעת הוועדה היא לקרוא לאות השני — „אות המכבים”, אני מעמיד עכשיו להצבעה את הצעת חבר-הכנסת רפאל: לקרוא לאות השני בשם „אות דוד המלך”.

ה צ ב ע

ההצעה של חבר-הכנסת י. רפאל לא נתקבלה.

היו"ר י. קליבנוב :

אני מעמיד להצבעה את הצעת שר-הבטחון וחברי-הכנסת בן-אהרן וארגוב: לקרוא לאות השני בשם "אות גיבור החיל".

מנחם בגין (תנועת החרות) :

מצד אחד — אות הגבורה, ומצד שני — אות גיבור החיל, מה האבחנה ?

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של שר-הבטחון ד. בן-גוריון וחברי-
הכנסת מ. ארגוב וי. בן-אהרן — 20
נגד — 20

היו"ר י. קליבנוב :

מכיון שמספר הקלות בעד ונגד היה שווה, לא נתקבלה ההסתייגות של שר-הבטחון וחברי-הכנסת ארגוב ובן-אהרן, לקרוא לאות השני בשם "אות גיבור החיל".

ישנה הצעה שלישית, הצעת הוועדה, לקרוא לאות זה בשם "אות המכבים". אני מעמידה להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת הוועדה — 21
נגד — 17

הצעת הוועדה נתקבלה.

היו"ר י. קליבנוב :

נעבור לאות השלישי, ישנה הצעת חברי-הכנסת רפאל לקרוא לו "אות יהודה המכבי".

(ק ר י א ו ת : שם זה כבר נתקבל)

ובכן, אין מקום להצבעה על ההצעה הזאת. ישנן עוד שתי הצעות אחרות: הצעת שר הבטחון וחברי-הכנסת ארגוב ובן-אהרן: לקרוא לאות השלישי בשם "אות האומץ", ולעומתה הצעת הוועדה: לקרוא לו בשם "אות בר-כוכבא". נצביע הצעה אחת מול השניה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של שר-הבטחון ד. בן-גוריון וחברי-
הכנסת מ. ארגוב וי. בן-אהרן — 18
בעד הצעת הוועדה — 25

הצעת הוועדה נתקבלה.

מאיר ארגוב (יו"ר ועדת-החוקי-ההבטחון) :

אני רוצה להתנגד בשם הוועדה, להצעת חברי-הכנסת בן-אהרן ולהצעת חברי-הכנסת רפאל. חברי-הכנסת בן-אהרן הציע למזג שני עיטורים: במקום אות הגבורה ואות המכבים — אות אחר.

מנחם בגין (תנועת החרות) :

אחרי ההצבעה ?

דוד בר-רב-האי (מפא"י) :

הרי כרגע קיבלנו חמישה שלבים.

מאיר ארגוב (יו"ר ועדת-החוקי-ההבטחון) :

עוד לא הצביעו את עיטור השירות המצויין.

היו"ר י. קליבנוב :

אבקש את יושבי-ראש הוועדה בכל זאת להגביל את עצמו בענין העיטורים ולא לנגוע בענין האותות, שקיבלנו אותם.

מאיר ארגוב (יו"ר ועדת-החוקי-ההבטחון) :

חברי-הכנסת בן-אהרן הציע לבטל את עיטור השירות המצויין, וחברי-הכנסת רפאל הציע לקרוא במקום "עיטור זכרון" — עיטור יודפת. אני רוצה להתנגד להצעות אלו, קודם כל בנוגע לביטול אחד העיטורים, כי אני חושב שענין המיווג נפל בהצבעה.

בנוסף החוק נאמר : "עיטור השירות המצויין יוענק על שירות צבאי שנעשה תוך גילוי תכונות אלה: אחריות, מסירות ויזמה". מי שמכיר את מבוה הצבא יודע, שיש גילויי אחריות וגילויי נאמנות רבים התורגמים מהמסגרת המקובלת שקוראים לה גבורה או גבורה עילאית, או קרב, או עמידה מול פני האויב. יש מאות חיילים הממלאים בנאמנות יוצאת מן הכלל ובאחריות יוצאת מן הכלל ותוך מסירות רבה ויזמה רבה תפקיד גם בשירותי רפואה, אספקה ושירותים אחרים. אין אנתנו מעוניינים לציין רק את המסירות של האנשים הנמצאים בתוך החזית, ידוע, שעל כל אדם הנמצא במישורין בחזית עובדים לפעמים בצבאות אחרים עוד שמונה חיילים, אשר בעצם מספקים ומאפשרים לזה העומד מול פני האויב את העמידה הזאת.

יש חיילים שאינם עוסקים דווקא בתפקידי קרב ותפקידים צבאיים טיפוסיים מקובלים, אבל בעצם מסירותם, ארגון העבודה שלהם, תלויה העמידה של אלה העומדים בקו הראשון. אי-אפשר להגיד שרופאים או אחיות או מנהלי אספקה או מנהלי מחסנים או אפילו אנשי השירות המשפטי, או אנשי כל שירות אחר, אינם ראויים לציין. בשטח זה פועלים אלפים במסירות נאמנה ולא ייתכן שהצבא, המעוניין לעודד דוגמה, לתוך למסירות, לתוך להצטיינות, יוציא שטח גדול מאד ורחב, שאלפי חיילים עובדים בו בתוקף תפקידם, בתוקף צו, והם יוצאו מכל אפשרות הצטיינות שהיא.

הוועדה הציעה שש הצעות — ששה אותות ועיטורים, והיא הבדילה בין מבצעים הנעשים בקרב, שיש בהם גבורה או גבורה עילאית, לבין פעולות שהן אמנם בכחית עבודה אפורה מאד, קשה מאד, אולי לא נראית לעין, אבל הממונים עליהם מחשיבים אותה, ויש לייחס ערך כמעט מכריע לגבי אלה שאחרי-כך יקבלו את ההצטיינות הראשונות. ובכלל, לא ייתכן להוציא מהצבא או משטח פעולתו של הצבא, שטח שלם של אלפי אנשים ולהגיד: שם אין מסירות, שם אין הצטיינות, מעשיהם אינם טעונים עידוד. אין כמעט צבא בעולם, שאין בו עיטור שירות מצויין ממין זה. זה ישנו בצבא האמריקני, בצבא הרוסי, בצבא האנגלי, כמעט כל צבאות העולם מביאים בחשבון גם שטחי פעולה, שאמנם אינם מבוצעים במישורין בקו הראשון, אך בכל זאת רבה חשיבותם. ובכן, אני מציע להשאיר את הצעת הוועדה ולאפשר עליידי כך לממונים בצבא ולשר-הבטחון, לתת אותות הצטיינות או עיטורי הצטיינות גם להמוני חיילים, שאינם עובדים רק בקו הראשון, או רק בתפקיד קרבי.

אשר להצעתו של חברי-הכנסת רפאל . . .

יצחק רפאל (הפועל המזרחי) :

אני הצעתי למחוק את הסעיף הנדון.

מאיר ארגוב (יו"ר ועדת-החוקי-ההבטחון) :

אני יודע, במקום "עיטור זכרון", הצעת לקרוא בשם "עיטור יודפת". הוועדה אינה ממליצה על כך. יודפת — זה אמנם שם היסטורי מאד מפורסם, ובעיקר הוא מסמל שני דברים: עמידה במצור וחורבן אחרון — שניהם יחד, אנגב בגידה. בשם יודפת קשור גם מקרה בגידה מפורסם.

יצחק רפאל (הפועל המזרחי):
זה לא נכון.

חבר-הכנסת רפאל למחוק פרט זה כליל, והצעה אלטרנטיבית לקרוא לו בשם "עיטור דבורה הנביאה".

ה צ ב ע ה

ההצעה של חבר-הכנסת י. רפאל לא נתקבלה.

ההצעה האלטרנאטיבית של חבר-הכנסת י. רפאל לא נתקבלה.

הצעת הוועדה נתקבלה.

היו"ר י. קליבנוב:

העיטור האחרון (פרט ו') — לפי הצעת הוועדה ייקרא בשם "עיטורי זכרון"; לעומת זה מציע חבר-הכנסת רפאל לקרוא לו בשם "עיטורי יודפת".

ה צ ב ע ה

ההצעה של חבר-הכנסת י. רפאל לא נתקבלה.

הצעת הוועדה נתקבלה.

היו"ר י. קליבנוב:

אני מעמיד להצבעה את סעיף 1 כולו.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון:

אני רוצה לדבר נגד הסעיף כולו.

משה סנה (מק"י):

זה בניגוד לפרוצדורה.

היו"ר י. קליבנוב:

אני מצטער להעיר לשר-הבטחון, כי שמענו כבר את כל ההגמקות והצבענו כבר על כל ההסתמיות בסעיף זה, ונשאר לנו רק להצביע על הסעיף כולו. אין מקום כעת לכל הנמקות נוספות, ואתה יכול רק להצביע נגד הסעיף.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 1, בנוסח הוועדה 13 —
נגד 4 —

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. קליבנוב:

אני נועל את הישיבה. הישיבה הבאה בשעה 20.00.

מאיר ארגוב (יו"ר ועדת-החוקים-והבטחון):

כשלמדתי קצת היסטוריה, למדתי גם את זה. בנוגע לעיר טורי זכרון אומר החוק: "עיטור זכרון יוענק על השתתפות במסע מלחמה, במערכה או בקרב, שלציונם קבע שר-הבטחון את העיטור". הכוונה היתה שוב במקרה זה, להרחיב יותר ויותר את המסגרת. יכולים להיות עשרות ישובים המציינים טיינים בהגנה, ולאו דווקא במצור; ויכול להיות מסע ובתוך המסע הזה, שאיננו קשור לגמרי במקום, יצטיינו בקרב. אינני חושב שהשם "יודפת" חופף את המקרים הללו. איש לא הציע למחוק את הסעיף הזה הנקרא "עיטורי זכרון". אלא אתה מגביל אותו ונותן לו הגדרה מצומצמת יותר, בעוד שהשם "זכרון" בלבד הוא-הוא המציין את התוכן. אני מציע איפוא לא לקבל את הצעתו של חבר-הכנסת רפאל.

היו"ר י. קליבנוב:

אעמיד להצבעה את ההצעות בענין העיטורים בסדר שלפיו הועמדו להצבעה ההצעות בענין האותות.

העיטור הראשון (פרט ד'): הוועדה מציעה לקרוא לו "עיטור העוז". לעומת זאת יש הצעה של חבר-הכנסת זיסמן לקרוא לו "עיטור האומץ". האם חבר-הכנסת זיסמן עומד על הצעתו ?

שלום זיסמן (הציונים הכלליים):

כן.

ה צ ב ע ה

ההצעה של חבר-הכנסת ש. זיסמן לא נתקבלה.

הצעת הוועדה נתקבלה.

היו"ר י. קליבנוב:

העיטור השני (פרט ה'): הוועדה מציעה לקרוא לו בשם "עיטור השירות המצויין". לעומת זה יש הצעה של